

Meri Lindström

Makt i fängelser -
Hur uttrycks makt via härskartekniker i
amerikansk populärkultur

Pro gradu-avhandling i
organisation och ledning

Handledare: Nina Kivinen

Handelshögskolan vid Åbo Akademi

Åbo 5.6.2020

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH EKONOMI
Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Organisation och ledning
Författare: Meri Lindström
Arbetets titel: <i>Makt i fångelser</i> - Hur uttrycks makt via härskartekniker i amerikansk populärkultur
Handledare: Nina Kivinen
Abstrakt: <p>Denna avhandling studerar hur härskartekniker och makt konstrueras i den amerikanska tv-serien Orange is the New Black. Avhandlingen studerar även skillnaden mellan det manliga och kvinnliga maktutövandet.</p> <p>Avhandlingens syfte är att studera hur amerikansk populärkultur konstruerar makt i fångelser genom att analysera hur härskartekniker används och vilket könets betydelse är för variationer i dessa.</p> <p>Populärkultur spelar en stor roll i människornas vardag. Populärkultur underhåller och utbildar åskådarna. I avhandlingen analyseras tv-serierna med hjälp av metoden visuell analys. Visuella analys som forskningsmetod kan betraktas som en viktig del av samhällsforskningen. Visuella metoder forskar i att bilder föreställer inte enbart en sak, utan människan som en subjektiv varelse kan tolka bilder på olika sätt.</p> <p>Empirin till avhandlingen består av fem scener från tv-serien Orange is the New Black. I scenerna uppkommer olika maktförhållanden och härskartekniker, både mellan enskilda personer och mellan grupper.</p> <p>Avhandlingen har sin teoretiska utgångspunkt i maktteorier och härskartekniker. I fokus ligger även mikromakt som studeras via kroppsspråk, som gester, blickar, miner och toner. Härskartekniker är en form av mikromakt och det finns sju stycken härskartekniker: <i>undanhållande av information, påförande av skuld och skam, osynliggörande, dubbelstraffning och förlöjligande, objektifiering och våld eller hot om våld.</i></p> <p>Studien bekräftar det som tidigare forskning kunnat påvisa, maktförhållanden och härskartekniker konstrueras via mikropolitiska maktstrukturer, och det finns en skillnad i det kvinnliga och manliga maktutövandet. Mikromakt används i handlingar oberoende formell position och de skapar olikheter mellan fångarna. Tv-serien upprätthåller stereotyper snarare än ifrågasätter dem.</p>
Nyckelord: <i>makt, härskartekniker, visuell analys, populärkultur</i>
Datum: 5.6.2020 Sidoantal: 70

Förord

”Tavoite ilman suunnitelmaa on pelkkä toive.”

Alla behöver lite hjälp och en knuff på vägen, men även en trygg famn att falla i. Tack pappa och mamma - tack att ni uppfostrat mig till den målmedvetna kvinna jag idag är. Tack att ni ifrågasatte mitt beslut att inte ta emot den studieplats som först öppnades för mig, vilken lycka jag haft att få studera och bo i Åbo redan i fem år!

Tack Nina, till att du hjälpt mig på vägen till ekonomie magister, både inom skrivprocessen och som egenlärare. Du har uppmanat mig betrakta min omgivning kritiskt och med nya ögon och dessa lärdomar tar jag med mig framöver.

Innehåll

1 INLEDNING.....	1
1.1 SYFTET FÖR AVHANDLINGEN.....	2
1.2 AVGRÄNSNINGAR.....	3
2 MAKT, HÄRSKARTEKNIKER OCH POPULÄRKULTUR.....	4
2.1 MAKT.....	4
2.2 MAKT I ORGANISATIONER.....	7
2.3 FÄNGELSER.....	10
2.3.1 Kort om totala institutioner.....	13
2.4 MIKROMAKT GENOM KROPPSSPRÅK.....	15
2.4.1 Fysiskt beteende och uppträdande.....	17
2.4.2 Tid, plats och utrymme.....	18
2.4.3 Gester, miner och blickar.....	19
2.4.4 Beröring.....	20
2.4.5 Tal och diskussion.....	20
2.4.6 Genus.....	20
2.5 HÄRSKARTEKNIKER.....	22
2.6 POPULÄRKULTUR OCH FÄNGELSER.....	24
3 FILM OCH FORSKNING.....	27
3.1 VISUELL ANALYS.....	27
3.2 VISUELL ANALYS SOM FORSKNINGSMETOD.....	28
3.3 STUDERA TV-SERIER.....	29
3.4 STUDERA MAKT OCH FÄNGELSER I TV-SERIER.....	32
3.5 STUDERA GENUS I TV-SERIER.....	33
3.6 MAKT OCH HÄRSKARTEKNIKER I ORANGE IS THE NEW BLACK.....	33
3.7 ORANGE IS THE NEW BLACK.....	34
3.8 UTFÖRANDE AV STUDIEN.....	36
3.8.1 Val av episoder.....	36
3.8.2 Tittandet av scenerna.....	38
3.8.3 Personbeskrivning.....	39
4 DATA OCH ANALYS.....	42
4.1 SKOLNING OM FÄNGELSET OCH DESS REGLER.....	42
4.1.1 Analys av scenen.....	45
4.2 KONFRONTERANDET I DUSCHEN.....	47
4.2.1 Analys av scenen.....	49
4.3 JAG HATAR OREDA.....	50
4.3.1 Analys av scenen.....	52
4.4 APAN I BUREN.....	54
4.4.1 Analys av scenen.....	55
4.5 TELEFONSAMTALET OM DET RIKTIGA LIVET.....	56
4.5.1 Analys av scenen.....	58
5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION UTGÅENDE FRÅN FORSKNINGSPRÅGONA.....	60
5.1 SLUTSATSER.....	65
5.2 VALIDITET OCH FORSKNINGSETIK.....	67
6 AVSLUTNING.....	70
KÄLLOR.....	71

1 INLEDNING

“The second you’re perceived as weak, you already are.” – Red,

Orange is the New Black (S1E2, 13min 20sek)

Makt fascinerar mig. Hur kommer det sig att vi i vissa situationer har full kontroll över situationen och i en annan stund är vi utsatta för kontroll från andra. Maktrelationer uppkommer och ändras i varje social situation vi befinner oss i (Fulop & Linstead, 2004). I alla situationer är vi inte heller medvetna om att vi blir utsatta för makt, eftersom det är en så självklar del av vår vardag. Normer och regler styr de sociala interaktionerna mellan människor och grupper, men det är även de mindre mikropolitiska maktstrukturerna som skapar kontroll och makt.

De mikropolitiska maktstrukturerna skapar maktförhållanden och kontroll genom kroppsspråk, ordval, gester, miner och blickar. Men hur syns dessa mikropolitiska strukturer konkret som maktutövande i sociala förhållanden och varför är det viktigt att studera dessa? Den här avhandlingen kommer att diskutera makt och presentera olika maktförhållanden mellan individer och grupper och diskutera hur de syns i en specifik organisation.

Mikromakt varierar beroende på könet (Burgoon, 1991, Burgoon & Dunbar, 2006) och därmed är det viktigt att studera ifall maktutövandet varierar beroende på könet. Berit Ås presenterade år 1977 de fem härskarteknikerna, som enligt henne var sätt för män att utöva makt över kvinnor. Över fyrtio år senare kan dessa kontrolltekniker fortfarande hittas i sociala relationer, men maktutövarna är inte längre enbart män (Kask, 2019). Dock finns det fortfarande skillnader hur de olika könen uttrycker makt med hjälp av de mikropolitiska maktstrukturerna, som kroppsspråk, gester och miner. Dessa mikropolitiska strukturer skapas genom förväntningar och antaganden hur man ska bete sig i sociala situationer. Bland annat populärkultur, som i första hand förbrukas som underhållning, påverkar hur vi uppfattar sociala förhållanden i verkligheten (Rehn, 2008, Dawn, 2017). Därför spelar även populärkultur en stor roll

i att lära människor hur man ska bete sig i sociala situationer och vad är det som förväntas av en.

Eftersom maktförhållanden uppkommer i alla sociala situationer är det intressant att studera hur det syns i specifika organisationer. Speciellt intressant är det att studera hur makt uttrycks i organisationer som få människor har erfarenhet om, som till exempel fängelser. Fängelser är ett exempel på organisationer som få människor har erfarenhet om, och därför skapas deras erfarenheter om fängelser med hjälp av populärkultur (Rehn, 2008, Dawn, 2017).

Eftersom amerikansk populärkultur presenterar i form av tv-serier tolkningar av verkligheten, är tv-serierna ett intressant forskningsobjekt. Därför har tv-serien *Orange is the New Black* valts som forskningsobjekt. Den presenterar fängelser, maktförhållanden, härskartekniker samt andra kontrolltekniker och den har erhållit flera priser och utmärkta recensioner av tittarna. Vidare i avhandlingen kommer olika maktteorier att presenteras och hur forskningsobjektet kan analyseras med hjälp av visuella metoder. Avhandlingen kommer att diskutera hur de olika härskarteknikerna och maktförhållandena syns i tv-serien, samt att tv-serier bör betraktas kritiskt eftersom de är aldrig objektiva representationer på verkligheten (Fors & Bäckström, 2015).

1.1 Syftet för avhandlingen

Avhandlingens syfte är att studera hur amerikansk populärkultur konstruerar makt i fängelser genom att analysera hur härskartekniker används och vilket könets betydelse är för variationer i dessa. Avhandlingen strävar efter att besvara följande forskningsfrågor:

- Hur konstrueras makt i fängelser i populärkulturen?
- Hur används härskartekniker i fängelset i tv-serien *Orange is the New Black*?
- Hur skiljer sig de manliga och kvinnliga maktutövanden?
- Vilka hjälpmedel använder producenten för att skapa en känsla av maktutövande i scenen (t.ex. ljud, blickar, ordval eller gester)?

1.2 Avgränsningar

Nu i efterhand går det lätt att konstatera att maktfältet är inte ett litet hav att korsa. Makt har studerats otaliga gånger och det går att tolka och definiera på flera sätt. Därför har jag inte heller haft möjligheten till att presentera och diskutera alla maktteorier.

Eftersom jag kommer att analysera hur en tv-serie konstruerar makt, är jag tvungen att analysera kameravinklar, diskussioner, blickar, klädsel och övrigt kroppsspråk. Därför kommer jag att enbart analysera några scener i tv-serierna och hur dessa presenterar härskarteknikerna och maktförhållandena. Om jag analyserade hela episoder, vore det för svårt att fokusera noggrant på de mikropolitiska maktstrukturerna inom ramarna för en pro gradu-avhandling.

Trots det att jag valt visuell analys som forskningsmetod, kommer jag inte att gå på djupet av filmforskning, utan bara skrapa på ytan och analysera de olika faktorerna som skapar maktförhållanden och kontrolltekniker i de utvalda scenerna.

2 MAKT, HÄRSKARTEKNIKER OCH POPULÄRKULTUR

I följande kapitel kommer jag att diskutera de teorier jag kommer att använda i min studie. Jag kommer att presentera tidigare forskning i första hand om *makt i organisationer, mikromakt, härskartekniker* samt om *totala institutioner, fängelser* och hur *fängelser presenteras i populärkultur*.

Först presenteras makt på allmän nivå, därefter fokuserar kapitlet på makt i organisationer. Efter att dessa former på makt har diskuterats, går teorikapitlet vidare till totala institutioner där fängelser presenteras kort. Maktkapitlet avslutas genom att presentera härskartekniker, som en sort av mikromakt. Teorikapitlet avslutas med en diskussion om populärkulturens roll för organisationsforskning. För att kunna studera i hur härskartekniker syns och används bör jag även ta i beaktande miljön där de förekommer. Detta är viktigt med tanke på att jag studerar fiktiva händelser i tv-serier. Tv-seriernas händelser är ofta dramatiserade och de har som syfte att underhålla tittaren (Dawn, 2017).

2.1 Makt

Jag inleder mitt teorikapitel med en kort översikt om hur makt kan tolkas och studeras, utgående från bland annat Fleming och Spicer (2007), Börjesson och Rehn, (2008), O'Farrel, (2005) och Dahl, (1947). Eftersom makt är ett populärt forskningsområde inom organisationsteori, kan begreppet definieras och tolkas på flera olika sätt. Maktteorierna är flera och det vore inte möjligt att diskutera alla inom ramen av en pro gradu-avhandling. Därför kommer jag kort att förklara *makt* och därefter fortsätta med att fokusera på makt och kontroll i organisationer.

Börjesson och Rehn (2008) skriver att oberoende hur man förklarar och beskriver makt som koncept, innebär detta att man fungerar som en del av ett system, via vilket makten får sin form. Fleming och Spicer (2007) skriver i sin studie om att då människor bildar grupper, uppkommer det alltid maktrelationer. Ett av de kändaste definitionerna på vad makt är har skrivits av Robert Dahl (1957):

“A has power over B to the extent that he can get B to do something B would not otherwise do.”

Det vill säga A har makt över B till den grad att A kan få B att göra något som B inte annars skulle göra. Men makt är inte i själva verket så här lätt att definiera. Maktförhållandena uppkommer då människor samlas och de varierar beroende på grupperna och förhållandena.

Börjesson och Rehn (2008) skriver att det finns en skillnad i att *studera* makt och *teoriser*a makt. Makt kan delas in i tekniker, subjekt och upplevelser (Börjesson & Rehn, 2008). Det förstnämnda syftar på hur makt manifesteras i omgivningen. Till exempel kan det här ses som att en individ blir en del av ett system. Den som styr systemet har även makt över individen som är i systemet (Börjesson & Rehn, 2008). Den andra syftar på hur vi kan ta olika maktpositioner i sociala situationer, något som händer mellan människor (Börjesson & Rehn, 2008, O’Farrel, 2005). Den här tolkningen på makt är ofta det vanligaste sättet att definiera makt. Då syns ofta makt som något orättvist som den ena personen har och den andra inte har (Börjesson & Rehn, 2008). Inom den här andra tolkningen av Börjesson & Rehn (2008) kan man även säga att Dahls (1957) definition passar in i. Det finns en skillnad mellan maktförhållanden och maktens subjekt (Börjesson & Rehn, 2008). Men maktrollerna varierar, till exempel en polis har makt över en individ bara då polisen är på jobb (Fleming & Spicer, 2007). Men när polisen är ledig existerar inte denna maktrelation.

Maktförhållanden finns även om det inte syns konkret eller hela tiden. Maktförhållanden uppkommer inte heller bara mellan individer, utan även mellan grupper, som till exempel män och kvinnor eller arbetsgivare och arbetstagare (Börjesson & Rehn, 2008). Den sistnämnda uppdelningen enligt Börjesson & Rehn (2008) syftar på de olika sätt vi kan se och känna makt. Författarna diskuterar hur makt upplevs – både av dem som utövar det och de som blir offer för utövningen. Eftersom makt är starkt ihopkopplat med våld, kontroll, bestraffning och tvång upplevs personer som säger att de tycker om makt, som omoraliskt. Men makt kan tolkas och upplevas på olika sätt, därför är det även svårt att definiera det (Börjesson & Rehn, 2008). Det första exemplet, om att människan blir en del av ett system är en

sort av makt. Systemet kan exempelvis vara taxikön, där taxibolaget har makt över individen då hen vill beställa en taxi. Men detta upplevs inte alltid som en form av makt. Människor kan även säga att de är fria och behöver inte följa de regler som någon satt upp. Men sist och slutligen är världen uppbyggd av olika organisationer och system som kontrollerar oss, utan att vi ens tänker på det (Fleming & Spicer, 2007, Börjesson & Rehn, 2008).

O'Farrel (2005) presenterar i sin artikel Michel Foucaults tankar om makt. Foucault anser inte att makt är en "sak" eller en "kapacitet" som kan ägas. Foucault anser att staten, individer eller någon social klass kan inte äga makt. Istället argumenterar han att makt är en relation mellan individer eller grupper, som bara uppkommer då det utövas (O'Farrel, 2005). Foucault anser att makt kan bara utövas över fria subjekt. Han definierar begreppet 'fri' som att man kan agera och reagera på olika sätt. Foucault anser att makt inte är något som är enbart knippat med staten och att staten inte har makt över oss. "Staten" byggs upp av flera nätverk och maktrelationer sinsemellan och på flera olika plan. Staten är mera bara en övergripande form av alla dessa olika maktrelationer, men staten är inte en total maktinnehavare (O'Farrel, 2005). Foucault anser att makt är produktivt. Makt är inte enbart att säga "nej", utan det är en slags kunskap och det är inbyggt i våra kulturer, som till exempel hur man lär ett barn att hålla i en penna i lågstadiet. Han argumenterar att makt inte ska anses som samma sak med förtryck, för de är olika saker (O'Farrel, 2005). Han säger att en del människor gillar att utöva makt och andra gillar att motsätta sig andra. Foucault anser att makt och kunskap är starkt knippat ihop (O'Farrel, 2005, Börjesson & Rehn, 2008).

Var tar kontrollen och makten slut? Det är inte heller alltid frågan om organisationer som kontrollerar människan. Foucault anser att det även finns en *biomakt*, som kontrollerar kroppar och på så vis hela befolkningar (Börjesson & Rehn, 2008). Det går att kontrollera människors liv, hur de ska bete sig, vad ska de äta, kan de avrättas som straff och bestämma vem som får vård (Börjesson & Rehn, 2008). Till exempel kontroll och regler om välmående, familj, hygien och hälsa är inte något människan egentligen har kontroll över. Staten reglerar hur mycket gymnastik barnen ska ha i skolan, vem som får gifta sig med varandra och får man lov till abort. Det syns också genom vaccinationsrekommendationer, skatter och nyheter, som kontrollerar

människans vardagliga liv, utan att man lägger märke till det. Det här är kontrollmekanismer som strävar till att hålla nationen frisk (Börjesson & Rehn, 2008, s. 50).

Makt är ett socialt fenomen, som varierar och byter form och innehavare beroende på situationen. Makt är inget man kan äga, utan det är situationsbundet och uppkommer då människor samlas. Maktförhållanden uppkommer inte enbart mellan enstaka individer och grupper, utan de uppkommer också mellan organisationer och individer. Till näst diskuteras hurdan makt organisationer kan ha i förhållande till individer och grupper.

2.2 Makt i organisationer

Organisationers makt över individen har intresserat flera forskare att fördjupa sig i ämnet (se till exempel Börjesson & Rehn, 2008, Du Gay, 2008, Fleming & Spicer, 2007, DiMaggio & Powell, 1983, Burrell, 1988). Organisationerna styr över människors liv, till exempel genom att säga hur människorna ska arbeta, vad de ska säga och när de ska vara på plats (Fleming & Spicer, 2007). Organisationerna definierar gränser i människolivet som är svåra att korsa. Till exempel kontorstider¹ skapar gränser som människor lätt blir låsta i, det finns en allmän acceptans att speciellt människor med expertyrken jobbar under dessa tider. Organisationer skapar både skrivna samt oskrivna regler och normer som personerna i organisationerna bör följa (Fleming & Spicer, 2007). Exempelvis kan en viss sorts klädsel förväntas av anställda i ett företag, eller det kan till och med vara ett krav. Anställda på en snabbmatsrestaurang är tvungna att klä sig i likadana kläder på grund av olika skäl (t.ex. hygienskal, att de anställda ska kännas igen och det skapar likheter) och det är ett exempel på makt som snabbmatsrestaurangen utövar till sina anställda. Trots detta, accepterar största delen av människorna organisationers maktutövning utan att ifrågasätta detta (Fleming & Spicer, 2007, Börjesson & Rehn, 2008). När organisationernas kontroll är accepterat anser människorna det som naturligt (Börjesson & Rehn, 2008). Redan under det senare 70-talet har Foucault (1977 i

¹ Arbetstid från klockan nio till sjutton på vardagar.

Burrell, 1988) skrivit om kropparnas konceptualisering, vilket objektifierar kroppen till att vara som en "maskin" (Burrell, 1988). Detta innebär att varje sak en person gör analyseras och styrs, som till exempel hur de talar eller vilka gester de gör. Enligt Foucault är individens sexualitet det primära målet för kontroll (Burrell, 1988). Foucault skriver också att alla organisationer, som till exempel sjukhus och skolor, är som fängelser (Burrell, 1988). Det är inte heller frågan om personer som utövar direkt makt i organisationer, utan även känslan om makt. Ett exempel är övervakningskamerorna som fungerar som kontrollmekanismer (Sturken & Cartwright, 2017). När människan tror att hon blir övervakad betar hon sig även mer ordentligt. Därför fungerar till exempel övervakningskameror i köpcenter, eller som så kallade fartkameror. De behöver inte nödvändigtvis hela tiden banda in eller övervakas, eftersom redan känslan av övervakning fungerar som en kontrollmekanism (Sturken & Cartwright, 2017). I och med dessa regler och den kontroll organisationer har över individen, har även termer som *iron cage*², celler, vakter med mera använts som termer för organisationer (Fleming & Spicer, 2007).

Termen *iron cage* har uttalats av Max Weber 1952 (i DiMaggio & Powell, 1983). Webers studier kring organisationers kontroll och byråkrati används fortfarande inom organisationsteorier. Enligt Weber är byråkratin ett resultat av tre olika skäl: tävling mellan kapitalistiska företag på marknaden, tävling mellan staterna och ledarna och deras behov av ökad makt för att kunna kontrollera deras anställda och medborgare, samt de borgerligas krav för jämlik skydd av lagen (DiMaggio & Powell, 1983). Weber argumenterar att de personer som jobbar inom byråkratiska organisationer får sin makt av organisationen (Fleming och Spicer, 2007). Weber ansåg att de byråkratiska organisationerna hade tydliga regler som bör följas och med hjälp av dem kan de anställda i dessa byråkratiska organisationer utöva sin makt över andra. Dock är denna makt starkt kopplad ihop med yrket, så dessa personer kan inte utöva sin makt utanför sin arbetsplats. Som det tidigare nämnda exemplet om att poliser får bara utöva sin makt då de är på jobb, men inte när de är lediga (Fleming och Spicer, 2007). Eftersom den byråkratiska makten är starkt ihopkopplat med organisationen och yrket anser Weber att den makt som den byråkratiska arbetaren har bör icke vara tillgänglig

² Iron cage (järnburen) syftar på hur människans handlingar i organisationer begränsas av sociala regler och kontroll, som om man vore i fängelse (DiMaggio & Powell, 1983)

till utomståendes inflytande (Hodgson, 2004). Detta innebär att personer inom byråkratiska organisationer får enbart utöva den makt de är tilldelade och ska följ noga de regler de har. De får inte låta känslorna påverka beslutsfattandet, utan alla bör ha jämlika möjligheter. Då är utkomsten så jämlik som möjligt när ingen utomstående makt kan påverka beslutsfattandet (Hodgson, 2004). DiMaggio & Powell (1983) skriver att byråkrati är fortfarande den normalaste formen för organisationer. Givetvis är denna artikel drygt 35 år gammal men jag vågar fortfarande påstå att detta stämmer.

Diskussionerna om den *post-byråkratiska organisationen*³ har diskuterats redan före 2000-talet (se till exempel Peters and Waterman 1982, Du Gay, 1994, i Hodgson 2004). Diskussioner om den *virtuella organisationen*, den *gränslösa organisationen*, och *nätverkslika organisationen* har använts som termer för den post-byråkratiska organisationen (Hodgson, 2004). Olika projektbaserade jobb har ofta setts som motsatsen till torra, gammalmodiga och byråkratiska jobb. Det projektbaserade ledarskapssättet argumenteras ge möjlighet till flexibilitet, varierande arbetsroller och konstant förändring (Hodgson, 2004). Men egentligen är projektjobb väldigt strikt avgränsade; det finns en viss tidsram, en budget och rätt noggranna regler hur arbetet ska utföras. Trots detta ses projektbaserade jobb mer flexibla och varierande än de stereotypiska byråkratiska arbetsuppgifterna i byråkratiska organisationer (Hodgson, 2004). Av detta kunde man dra slutsatser att regler som sätts åt organisationer skapar rutiner och sätt att arbeta, som ofta ses som byråkratiska. Det som i dagens läge ses som icke-byråkratiskt är det *viga* arbetssättet⁴ (se till exempel Ghezzi & Cavallo, 2020).

Feldman (2019) är av annan åsikt än vad Hodgson (2004) och Du Gay (2008) skrev om Webers tankar. Hon anser att organisationer kan förändras. Särskilt så länge som levande personer är delar av organisationer är det möjligt att ändra dem, eftersom alla är individer och hämtar sina egna tankar, åsikter och ageranden med till organisationen (Feldman, 2019). Feldman fortsätter med att skriva att rutiner kan förändras. Det beror på att en rutin är mer som en tillfällig struktur, som en ram för arbetet. Hon lyfter fram ett exempel om hur rutiner kan förändras, nämligen i rekryteringsprocesser.

³ En icke-pappersdriven, oflexibel organisation som saknar byråkrati (Hodgson, 2004).

⁴ På engelska agile.

Rekryteringsprocessen har några specifika delmoment som ofta finns med (t.ex. intervjuer), men annars kan processen variera (Feldman, 2019). Feldman skriver om tre olika typers rutiner: 1) Dynamiska rutiner: ändrar i takt med personen som utför rutinen; funkar inte rutinen, eller blir resultatet sådant som man inte förväntat sig, kan man ändra på rutinen. 2) Prestationsrutiner: rutiner som ändras/påverkas av resultatet av varje ”runda”. 3) Rutiner som grammatik: som språket också tillåter oss att skapa olika meningar, kan också rutiner skapa olika sätt att jobba. (Feldman, 2019) Hon skriver också om *organisationers inläring*; organisationer kan lära sig med hjälp av rutiner (som ändras och omstruktureras). I och med att rutiner förändras och ombyggs, så lär sig organisationen av det som gjorts och på så vis expanderas organisationens kunskap (Feldman, 2019). På så vis är även organisationers makt bundet till att dessa individer med kunskap och inflytande befinner sig i organisationen. För utan individerna, skulle inte organisationen finnas och kunna utöva sin makt i samhället

Det här stycket har diskuterat organisationers kontroll över individens liv. Kontrollen är delad i olika system, normer och regler som samhället byggs upp av, och därför är kontrollen svår att ifrågasätta. Weber anser att det är viktigt att personer med makt i byråkratiska organisationer inte är emottagande av utomstående inflytande i beslutsfattandet (Hodgson, 2004). Människor som har makt i en viss arbetsposition i en organisation, har den rätt att utöva makt enbart då personen är på jobb. I andra sociala situationer försvinner rätten till att utöva den här makten. Dock byggs organisationerna upp av de individer som bildar organisationen. Därför hämtar även varje individ egna tankar, åsikter och ageranden in till organisationen, vilket skapar nya rutiner vilka utvecklar organisationen. Till näst diskuteras dock rätt annorlunda organisationer, nämligen totala institutioner och fängelser och hurdan makt de har över individerna.

2.3 Fängelser

Till följande diskuteras fängelser som organisationer och deras uppgift i samhället.

Fängelser som institutioner finns för att bestraffa de som brutit mot lagen. Förutom detta har fängelserna som uppgift att skydda samhället från fångarna och de brott de

gjort, men även att leda fångarna mot ett bättre liv bort från det olagliga. Till exempel fungerar fängelser även som rehabiliteringscenter för fångarna (O'Donnell, 1997). Fängelers uppgift som organisationer varierar beroende på nationerna. O'Donnell (1997) lyfter fram sex stycken mål som engelska fängelser har:

- 1) Hålla fångarna arresterade
- 2) Upprätthålla disciplin, kontroll och ordning samt upprätthålla en trygg omgivning
- 3) Erbjuder anständiga utrymmen för fångarna
- 4) Erbjuder fångarna positiva upplevelser och få dem att ändra sitt beteende för att leva och bete sig betydelsefullt
- 5) Hjälpa fångarna att återgå till livet utanför fängelset
- 6) Leverera fängelseservice genom de resurser som finns till användning och göra det så konstandseffektivt som möjligt

Givetvis är artikeln över tjugo år gammal och den handlar om engelska fängelser. Trots detta går flera av dessa punkter att anpassa överallt i världen fortfarande i dagsläget. Ett av fängelsernas syfte är att kontrollera fångarna och det framkommer på olika sätt i fängelserna. Redan den fysiska organisationen är byggd för att visa kontrollen över fångarna; det finns stängsel, isoleringsceller och vaktorn på gården. Vaktornens uppgift är bland annat att få fångarna och känna sig övervakade (Sturken & Cartwright, 2017). Sykes (1958) skriver att fångarna ofta saknar saker när de är inhäktade. Dessa saker var t.ex. saknad om heterosexuella relationer, saknad av frihet och saknad av saker och tjänster. När fångarna blivit antagna in i fängelset, är saknaden av frihet, oron av säkerheten och ångesten av separationen vara väldigt starka (Harvey, 2007).

Fängelser är rätt lika som under det senaste århundradet, men de har även ändrats under det första decenniet av 2000-talet. Vissa saker i amerikanska fängelser är exakt

som de var 10 år sedan (då artikeln skrev, alltså 2000 till 2010) och vissa är helt olika, skriver Tewksbury i sin artikel 2010. I hans artikel lyfter han fram fem saker som ändrats under det första decenniet på 2000-talet i amerikanska fängelser. Dessa fem saker är:

- 1) Under det första decenniet av 2000-talet har antalet fångar växt radikalt. Detta är dock inget nytt i och för sig, men en ökad mängd av fångar leder till diverse utmaningar, som till exempel ökad stress på de anställda i fängelser. Det är inte enbart fångarnas antal som vuxit utan även de inspärrade personers mängd. Kvinnornas andel växte procentuellt mer än männens, med nästan 10% skillnad i tillväxten. (Tewksbury, 2010)
- 2) Den andra stora förändringen gäller ökandet av säkerheten i fängelser. Tewksbury (2010) lyfter fram i sin studie, att både innanför och utanför fängelser har tjänstemän uppvisat oro om säkerheten i fängelser. Oron gäller till exempel hur man kan åtskilja de farliga fångarna från andra i fängelset. Dessa farliga fångar kan vara exempelvis aggressiva mot andra i fängelset, som andra fångar och fängvaktare. Flera fängelser har byggt olika sorters avdelningar och celler för den här typen av farliga fångar. De kan till exempel sakna rättigheten att tillbringa tid utanför sin egen cell, på grund av deras våldsamhet. Dock varierar dessa "supermaxceller" beroende på fängelset i fråga och hurdan fängelsernas verksamhet är. Dessa supermax-cellers uppgift är att utöva kontroll över de farliga fångarna. I dessa celler kan även mentalt sjuka placeras, ifall det anses som ett bra alternativ i situationen.

Men enligt Tewksbury finns det även forskning som ifrågasätter hur bra detta koncept egentligen fungerar? Eftersom dessa isoleringsceller innebär ofta att fångarna har knappt någon kontakt med andra människor, kan det vara psykiskt tungt. Tidigare forskning (Cloyes et al, 2006, Haney, 2002, Kupers, 1996, Pizarro & Stenius, 2004 och Tewksbury, 2010) bevisar att isoleringen kan leda till att fångarna blir aggressiva och känner hat och förblir mer ångestfyllda av isoleringen. Dock finns det även forskning (Ward & Werlich, 2003) som tyder på att fångar även lär sig av detta och att det är bara några procent som återkommer till isoleringsceller efter den första gången. King (2005, i Tewksbury 2010) skriver att fångarna i isoleringsceller självreflekterar och kan

även lugna ner sig och sitt beteende och använda tiden i isoleringscellen till att öva självkontroll.

- 3) Teknologi kan på två primära sätt effektivisera fängelseinstitutioners verksamhet. Tewksbury (2010) skriver att teknologi kan öka säkerheten i fängelser och att underlätta de vardagliga uppgifterna. Dock utnyttjas inte dessa teknologier så ofta, utan mer sällan på grund av bland annat deras höga kostnader. De vanligaste teknologierna som används i fängelser är till exempel fingeravtrycksläsare, ögon- och ansiktsgenkänningssystem. Med dessa kan man identifiera fångarna. Dessa teknologier hjälper även med kontrollen av fångarna och hur man kan kontrollera deras rörelser inom fängelsefaciliteterna. (Tewksbury, 2010)

Videosamtal med fångarnas besökare är även ett exempel på hur teknologi kan användas i fängelser. Dessa videosamtal förenklar vardagen för de närliggande, då de inte behöver resa långa vägar för att besöka fångarna i fängelset. Videosamtal kan även utnyttjas i hälsovården, då fångarna kan få hjälp även utanför fängelsevården. Detta är kostnadseffektivt.

- 4) Den fjärde stora förändringen är förebyggandet av våldtäkter i fängelser (Tewksbury, 2010).
- 5) Den sista är de ökade kostnaderna för fängelser. När fängelser växer, växer även kostnaderna för upprätthållande av fängelserna. Det krävs utrymmen, mat, vård och aktiviteter som alla kostar. Även de fyra tidigare nämnda orsakerna leder till att kostnaderna ökar i fängelserna. Till exempel att ta in ny teknologi kostar, i och med installerings och adaptationskostnaderna. (Tewksbury, 2010)

2.3.1 Kort om totala institutioner

Till följande presenteras totala institutioner utgående från Goffman (1958).

Fängelser är ett exempel på *totala institutioner*. Totala institutioner är institutioner som avgränsar det sociala umgänget utanför institutionen (Goffman, 1958). Dessa avgränsningar syns till exempel genom den fysiska organisationen, det finns höga murar, taggtråd och låsta dörrar. Eller så befinner sig institutionen långt ifrån

befolkningen, på obebodda områden. Goffman (1958) skriver att dessa totala institutioner kan delas in i fem olika typer:

- 1) Institutioner för personer som är ofarliga och hjälplösa, till exempel vårdhem för blinda personer.
- 2) Institutioner för personer som är hjälplösa och skadliga för andra personer, till exempel mentala sjukhus.
- 3) Institutioner vars syfte är att skydda samhället från personer som med avsikt skapar fara, till exempel fängelser.
- 4) Institutioner som har till exempel tekniska orsaker att vara isolerade, som till exempel arméns kaserner eller internatskolor.
- 5) Religiösa institutioner, som till exempel kloster.

Goffman (1958) poängterar att detta är ingen absolut indelning på totala institutioner, men ett sätt att förklara dem. Alla dessa totala institutioner har dock tre huvuddrag som är lika. I alla dessa institutioner genomförs de dagliga uppgifterna och rutinerna på samma ställe och de bevakas av samma myndighet (Goffman, 1958). Dessa uppgifter genomförs tillsammans med flera andra människor, som alla behandlas på samma sätt (Goffman, 1958). Dessa aktiviteter är noggrant planerade och de följer

tidtabeller (Goffman, 1958). Eftersom totala institutioner är så pass noggrant övervakade och aktiviteterna noggrant planerade, behövs det inte en så stor mängd med personal och övervakning i dessa organisationer (Goffman, 1958).

Totala institutioner har två grupper, den ena gruppen består av individer som befinner sig inom institutionen och har en begränsad kontakt till livet utanför institutionen, dessa kallas på engelska *inmate*, som kan syfta både på en intagen person samt på fångar (Goffman, 1958). Den andra gruppen är personalen, som ofta är på plats i institutionen åtta timmar om dagen. De har kontakt till personer utanför institutionen. Det uppkommer ofta fördomar mellan grupperna, som återspeglas i deras beteende (Goffman, 1958). Personalen kan känna sig överlägsna och mer värda än de intagna. De intagna kan känna sig som mindre värda och underlägsna. Dessa känslor leder ofta till stereotypa antaganden om den andra gruppen, till exempel kan personalen känna att de intagna är hemlighetsfulla och opålitliga och de intagna kan känna att personalen är elaka (Goffman, 1958).

Sammanfattningsvis presenterade det här kapitlet hur fängelser har utvecklats under de senare åren. Teknologin spelar en stor roll i fängelser, de effektiviserar arbetsuppgifter, försäkrar säkerheten och hjälper fångarna med den sociala kontakten. Fängelsers syfte är att som organisation kontrollera fångarna, samt att förbereda dem för livet utanför fängelset. Totala institutioner presenterades utgående från Goffmans (1958) definition. Totala institutioner är organisationer som avgränsar institutionerna från samhället. De intagna har ofta inte fri kontakt till samhället utanför institutionen. De intagna har gemensamma uppgifter och de övervakas av samma myndighet. Efter att ha diskuterat makt i organisationer och mer specifik i fängelser och kort om totala institutioner, övergår det nästa stycket till att diskutera vad som händer på den individuella nivån i maktutövandet, och hur det syns genom språket.

2.4 Mikromakt genom kroppsspråk

Till näst diskuteras vad som sker i organisationer på en mikropolitisk nivå. Det här innebär att man studerar hur man *gör* makt genom olika makttekniker (Börjesson & Rehn, 2008 s. 12 och 25). Att *göra* makt, tyder på hur man uttrycker den makt man

har i ett socialt förhållande. Mikromakt tyder på att alla relationer har något slag av makt (Börjesson & Rehn, 2008 s. 25). Mikromakt är väldigt brett och kan finnas mellan två människor eller mellan större grupper. Det har studerats mycket om hur personerna hanterar att bli utsatta för maktutövning och hur det känns att vara maktlös (Börjesson & Rehn, 2008, s. 27). Då kan människan även börja motsätta makten och förstå de mikropolitiska strukturer som utövas mot en. Mikropolitiska maktstrukturer kan vara väldigt enkla och kräver inte att stora maktapparater ska engageras, det kan vara frågan om små gester och en så kallad *naken makt* (Börjesson & Rehn, 2008, s. 31). Den här nakna makten kan också beskrivas som *härskartekniker* (Börjesson & Rehn, 2008,). I kapitel 2.5 kommer härskartekniker att diskuteras noggrannare.

Makt är starkt knippat med dominans och status, men de ska inte ses som synonymer (Burgoon & Dunbar, 2006). Det här beror på att en hög status ger ofta en bild om att ha makt och skapar dominans, beroende på en legitim makt. En persons sociala status förknippas ofta med sådant som är högt värderat av samhället, det kan vara till exempel utseende eller pengar (Burgoon & Dunbar, 2006). Utgående från olika forskningsområden kan dominans tolkas på olika sätt. Dominans från ett psykologiskt perspektiv kan ses ofta som karaktärs- och personlighetsdrag (Burgoon & Dunbar, 2006). Dessa drag är till exempel sociala skickligheter som innehåller initiativtagande, uttryckningsförmåga samt att vara avslappnad. Därmed anser biologer att dominans betecknar ett mönster av obalans i interaktioner inom en tvådelad relation (Burgoon & Dunbar, 2006). Sociologerna därmed studerar detta utgående från personens sociala status. Till sociala relationer tillhör kommunikation. En viktig del av sociala relationer är även den icke-verbala kommunikationen (Burgoon & Dunbar, 2006, Scwartz et al, 1987, Henley, 1977).

Henley (1977) skriver om en icke-verbalt beteende är det första sättet som människor (oftast män) i maktpositioner utövar social kontroll. Henley (1977) skriver att det finns likadana mönster i beteendet mellan män och kvinnor, som det finns i relationer mellan över- och underordnade. Enligt Burgoon & Dunbar (2006) kan man uppdelat icke-verbala sätt att uttrycka makt och dominans i tre grupper: fysisk styrka, resurskontroll och interaktionskontroll. Dessa huvudgrupper kan fortsättningsvis delas in i mindre grupper som diskuterar på en mer detaljerad nivå huvudgruppernas innehåll. Dock är denna gruppering mer klumpig och slår ihop flera attribut. Därför

har jag valt att i det följande kapitlet diskutera olika mikropolitiska strukturer utgående från sex olika grupper: *fysiskt beteende / uppträdande, tid, plats och utrymme, gester, miner och blickar, beröring, tal / diskussion* och *genus*.

2.4.1 Fysiskt beteende och uppträdande

De fysiska attributen kan vara kopplade till utseendet, som till exempel styrka och storlek. Det här innebär att personer som är mer muskulösa, väger mera och är längre ses ofta som mer maktfulla (Burgoon & Dunbar, 2006). Storlek kan påverkas också genom klädval och hårstil. Men även små detaljer som yviga och tjocka ögonbryn, mörka drag, bred fyrkantig haka och mindre ögon skapar en känsla av mognad (Burgoon & Dunbar, 2006, Perrett et al., 1999). Därmed rundare ansiktsuttryck, runda stora ögon skapar *babyface effekten*. Mer mognare utseenden tas mer seriöst än de som ser yngre ut (Burgoon & Dunbar, 2006, Zebrowitz & Montepare, 2005).

Personer med mer makt tar också ofta mer utrymme i sociala situationer. Det här kan ses genom att dessa personer sitter bredare och mer öppet än personer med mindre makt (Burgoon & Dunbar, 2006). Hotfulla personer, eller personer som hotar, ses ofta som mer maktfulla än andra. Genom att använda sig av hotfulla blickar eller aggressiva gester kan man skapa en mer maktfull känsla (Burgoon & Dunbar, 2006). Men det är inte enbart hotfullt beteende som kan leda till att vissa personer ses mer maktfulla än andra. Detta kan ske via positivt beteende, som till exempel energiskt beteende. Till energiskt beteende hör varierande ansiktsuttryck, nickande och skakandet på huvudet, bra hållning, snabba rörelser och genom att agera skarpt (Burgoon & Dunbar, 2006).

Burgoon & Dunbar (2006) skriver att personer som har ett privilegium har också makt. De privilegierade människorna tänker att de har "rätten" att bete sig på ett visst sätt ofta använder sig av det. De kan bryta mot normer, vilket kan ge dem även mer makt. Andra prestationer är också sätt att utöva makt. Till exempel i grupparbeten kan personer med kontroll få bestämma deras uppgift i gruppen och skapa en självuppfyllande profetia som ger dem mer makt i gruppen. Personer med makt kan också bestämma var människor får stå eller sitta.

2.4.2 Tid, plats och utrymme

Med termen storlek, syftar man inte enbart på en persons fysiska storlek, utan man kan också syfta på mängden följare på en blogg eller hur stor armé ett land har (Burgoon & Dunbar, 2006). Ju mer följare en blogg har, desto större inflytande (eller makt) har bloggaren över bloggans följare. Samma sak gäller för en nations armé. Ju större armé, med flera soldater och skadliga vapen, desto mer makt har landet i världspolitiken.

Utrymme skapar även social makt. Det syns till exempel genom att personer med makt har tillgång till mer utrymme och har oftast tillgång till mer privata områden (Burgoon & Dunbar, 2006). Det här betyder att dessa personer med makt kan bo i ett hus med en stor, egen gård, som är skyddad med staket. Som exempel kan man tänka sig kändisar i Hollywood, eller vissa diplomater som bor i ambassaden.

Företrädesrätt betyder att mer dominanta människor får "gå först" (Burgoon & Dunbar, 2006). Detta innebär till exempel att gå först i en kö, komma in i ett rum först, gå framför andra med lägre rang eller få den första turen att göra något. Företrädesrätt är liknande till interaktionsmakt, vilket i sin tur betyder att personer med makt kan kontrollera träffar och sammankomster (interaktioner) med andra människor. De kan göra detta genom att ändra på mötestider, påverka åt vilket håll en diskussion går och bestämma var möten hålls, eftersom det är studerat att möten på hemmaplan ofta skapar en fördel (Burgoon & Dunbar, 2006). Platsen spelar en stor roll på annat sätt än enbart hos vem, eller var möten hålls. Begreppet *centralitet* syftar på att personer med makt ofta befinner sig i centrum av gruppen. Det kan innebära att de sitter i mitten av bordet, eller står och talar i mitten av en människoskara (Burgoon & Dunbar, 2006). Förhöjning syftar på liknande saker som centraliteten (Burgoon & Dunbar, 2006). Det här innebär att personen med makt ofta är högre upp än andra, det kan ses via talarpodium, fångvaktarnas vaktrum och kvinnor som använder sig av klackskor. När man ser ner på någon, utövar man makt över den man ser ner på (Burgoon & Dunbar, 2006). Det här är även situationsbundet, eftersom personer med makt kan också sitta och de resterande personerna är tvungna att stå (Scwartz et al., 1982). Då kan personen

med makt tillåta de andra att sitta genom att ”var god och sätt er”. Dessa mikropolitiska strukturer är situationsbundna.

Övriga fysiska attribut som tyder på makt är att äga saker som samhället värderar som statussymboler. Dessa kan vara till exempel lyxprodukter (som till exempel det tidigare nämnda stora huset).

2.4.3 Gester, miner och blickar

Dominanta individer kan till exempel ta initiativet att skaka hand eller påbörja en ny diskussion (Burgoon & Dunbar, 2006). Makt syns även i diskussioner, där den dominerande personen kan vara mer avslappnad, nicka och le mer än den svagare parten (Burgoon, 1991).

Ögonen fungerar som ett sätt att fånga information, men även som ett sätt att kontrollera informationen (Palinko et al., 2016). Med hjälp av blickar kan man tolka och analysera andras känslor och förstå den sociala situationen bättre. Blickar och ansiktsuttryck innehåller en hel del information (Holbrook et al., 2013). Tomma blickar och uttråkade miner syftar ofta på maktutövande. Till exempel hotfulla och starka blickar kan ofta ses som dominans mot en annan person (Henley, 1977). Även det att en person med avsikt inte ser en annan i ögonen kan förknippas med dominans (Burgoon & Dunbar, 2006). Om en person väljer att se uttråkad ut, eller att inte uttrycka sitt intresse för motparten tyder detta på dominans. Ifall man vill dra en gräns mellan blickar, kan man säga att ökad ögonkontakt ofta tyder på intresse, lycka och makt, medan minskad ögonkontakt tyder på nedstämdhet, rädsla och ångest (Persson, 2003).

Överlag fungerar ansiktsuttryck och olika blickar som utlåtanden för känslor (Henley, 1977). Om en person uttrycker sig verbalt kan vi som iakttagare ändå dra slutsatsen vad som är meddelandets innebörd egentligen är, genom att tolka ansiktsdragen och kroppsspråket (Persson, 2003).

Icke-ömsesidighet ses ofta som ett sätt att inte svara på andra människors gester. Det här kan innebära att en maktfull person inte besvarar en annan persons leende. Men

ibland är det även frågan om att göra en gest mer sarkastisk, till exempel genom att överdriva gesten. *Slow clap* som är en sorts långsam applåd, som har så långa pauser mellan varje handklapp att det blir pinsamt. Applådens syfte är att uttrycka makt och kommunicera förakt (Alvesson & Rehn, 2008). Med andra ord är den här typens applåd inte en positiv applåd, utan en förnedrande en.

2.4.4 Beröring

Beröring kan tolkas på olika sätt, beroende på om det bara är frågan om att skaka hand eller smeker man den andra parten i ansiktet. En del av beröringen kan tolkas som mer positivt, till exempel att skaka hand med någon är ofta förväntat och en positiv gest (Burgoon, 1991). Däremot kan en hand runt axlarna på en annan person ses som en negativ gest och kännas mer hotfullt (Burgoon, 1991).

2.4.5 Tal och diskussion

Storlek kan även skapas genom sättet att visa gester, tala högt och med en mörk ton, samt artikulera väl. Desto mörkare röst en person har desto mer makt anses personen ha (Burgoon & Dunbar, 2006, Hall et al., 2006, Persson, 2003). Resultaten på Hall med flers (2006) studie, förknippar andras avbrytande och användandet av en högre ton, samt närmare fysisk närhet och mer öppet kroppsspråk som ett tecken på makt.

Sättet hur människor uttrycker sig skapar även fysisk styrka, till exempel vilka ordval man gör och hur man allmänt uttrycker sig (Börjesson & Rehn, 2008). I film och tv-serier går det att analysera och dra tolkningar på basis om vad karaktärerna säger (Persson, 2003). Dock påverkas ord och tal av kroppsspråket och gesterna samt minerna som människorna gör. Kroppsspråket spelar en stor roll i hur man tolkar människors ord (Persson, 2003).

2.4.6 Genus

Det finns skillnader i kroppsspråket mellan män och kvinnor. Bland annat ler och nickar kvinnor mer än vad män gör (Burgoon & Dunbar, 2006). Kvinnor är skickligare än män på att visa foglighet och öppenhet via kroppsspråk för andra (Burgoon & Dunbar, 2006). Kroppsspråket påverkar hur diskussionerna upplevs av den andra parten. Genom att se den andra in i ögonen, luta sig mot denna samt le och röra personen, skapar man en känsla av tillit, attraktion och dominans (Burgoon, 1991). Dock varierar betydelsen av gesterna beroende på könet. Till exempel när kvinnor rör en annan person, tolkas detta som mer sexuellt än när män utför samma gest (Henley, 1977). Det samma gäller för olika avslappnade gester, när män är avslappnade tenderar det att syfta på dominans, men effekten försvinner om kvinnor är avslappnade (Burgoon, 1991). Olika gester och kroppsspråkets betydelse varierar dessutom beroende på relationen mellan personerna. Ifall det är frågan om kollegor, främlingar eller familjemedlemmar är gesternas betydelse väldigt olik (Burgoon, 1991).

Män tenderar att vara mer kontrollerande, bestämda och uppgiftsorienterade än kvinnor. Däremot är kvinnor mer relationsorienterade och känslösa (Langford et al., 1998). De egenskaper som är mer typiska för män anses vara uppskattade egenskaper hos ledare. Situationen är tråkig för kvinnliga ledare, eftersom de kvinnliga ledarna ofta beter sig på ett annat sätt än det som är typiskt för sitt genus, och det anses ofta som en negativ sak (Langford et al., 1998). Enligt Langfords med flers (1998) studie är ledarskapsrollen personbunden och inte situationsbunden. Människor har ofta svårt att ignorera vissa stereotypier. Genus är en gruppering som ofta är svår att förbise, eftersom vi så lätt tänker utgående från dessa grupper (Nelson et al., 1996). Det händer också att kvinnor i höga positioner åklagas för att ha bytt ut sex emot den position de innehar, eftersom stereotypiskt sett, kan inte kvinnor vara i höga positioner. Det gäller även de fysiska attributen, till exempel finns det stereotypier gällande längden och könet (Nelson et al., 1996).

I det här stycket har mikromakt genom kroppsspråk diskuterats. Kroppsspråket är en viktig faktor i diskussioner och i sätt att uttrycka vad man tänker tillsammans med det talade språket. Kroppsspråket kan indelas i olika delar, som miner och ansiktsuttryck, ordval, beröring, uppträdande, storlek och utrymme. Maktutövandet genom kroppsspråket varierar beroende på könet och de olika mikropolitiska strukturerna kan

tolkas på olika sätt då det handlar om män och kvinnor. Till näst diskuteras härskartekniker som kontrollteknik i maktutövandet.

2.5 Härskartekniker

Härskartekniker är ett uttryck för mikromakt och härskarteknikernas syfte är att utöva makt över andra människor (Kask, 2019). Denna mikromakt har som avsikt att skaffa dominans över andra människor och vem som helst kan bli utsatt för härskartekniker, oberoende kön, social status eller ålder (Kask, 2019). Härskarteknikerna har dock inte alltid sets som något som alla kan bli utsatta för. Berit Ås presenterade härskarteknikerna på 1970-talet som maktstrategier som män utövade mot kvinnor (Kask, 2019). På 1970-talet presenterade Ås fem stycken härskartekniker: *undanhållande av information, påförande av skuld och skam, osynliggörande, dubbelstraffning och förlöjligande.*

Till näst presenteras de fem härskarteknikerna från Bohlin & Bergs bok "Fem härskartekniker" (2017) som de skrivit tillsammans med nära kontakt till Ås.

- 1) Osynliggörande.** Ett exempel på osynliggörande är när person A berättar något men blir inte hörd. Men när person B, som har högre trovärdighet eller status än person A, berättar det samma tas informationen emot och accepteras.
- 2) Förlöjligande.** Person A säger till om att ingen städat upp efter sig i det gemensamma kafferummet. Då skämtar person B och person C om att person A sovit dåligt och är därför på dåligt humör. Person A:s reaktion förminskas och härskartekniken göms bakom ett skämt.
- 3) Undanhållande av information.** Några arbetskompisar jobbar sent på kontoret och bestämmer sig till slut att ta en öl efter den tunga arbetsdagen. Deras chef bestämmer sig för att delta på sammankomsten, det är ju trots allt en organisation med låg hierarki – de är ju alla kompisar även utanför arbetet. Under kvällen diskuteras arbetsärenden, för det är en så naturlig sak att göra tillsammans. Chefen nämner om ett nytt projekt och de tre som är på plats delar upp ansvaret mellan

sig, medan person A som är hemma inte fått veta något om projektet. Ibland uppkommer denna härskarteknik i misstag, men det kan också göras på avsikt. Genom att utfrysa någon i en grupp eller lämna bort information med flit, blir denna person i en sämre situation.

- 4) **Dubbelstraffning.** Varje vecka har teamet ett möte där det diskuteras vad teammedlemmarna håller på med. Person A berättar i cirka tio minuter vad hen hållit på med under veckan. Person A får efter mötet feedback på att hen måste kunna presentera informationen kortare. Nästa vecka följer person A de råd hen fick och presenterar vad hen gjort i veckan i knappa fem minuter. Då kommenterar chefen att nu berättade du alldeles för kort vad du hållit på med, och jag kan inte få en helhetsbild var du ligger i projektet. Vad än person A gör, blir det fel.
- 5) **Påförande av skuld och skam.** Person A får ett slag på rumpan då hen bär tights idrottsbyxor på gymnastiktimmen. Person A säger om saken till gymnastikläraren. Gymnastikläraren svarar att person A kunde nästa gång sätta på sig lösa byxor, som inte visar kroppens former, så distraherar hon inte de som slog person A på rumpan. Det här är ett sätt att få person A att känna sig skyldig för det som hände, att det är hens fel att de som gjort fel gjorde som de gjorde.

Förutom dessa fem härskartekniker som presenterades utgående från Bohlins och Bergs bok (2017) har Ås tillagt två härskartekniker till; objektifiering och våld eller hot om våld (Ås, 2004).

- 6) **Objektifiering.** Personen A behandlas inte som en individ. Person A ses bara som en del av systemet, som ett objekt.
- 7) **Våld eller hot om våld.** Person A går hem från jobbet på kvällen, det är mörkt och plötsligt kommer en okänd person emot person A. Person B hotar med pistol att Person A ska ge sin telefon och plånbok till person B. Om Person A blir hotad med våld att ge sin plånbok och telefon till person B.

Härskartekniker är en form av mikromakt. Som dessa sju stycken olika tekniker visar, är det frågan om en teknik som används i ett socialt sammanhang mellan två personer

eller två grupper. Härskartekniker kan vara ord men de kan även vara gester, blickar och miner. De behöver inte heller alltid vara gester, miner eller ord som *görs* eller *sägs*, det kan lika bra vara saker som man lämnar med avsikt ogjorda eller osagda. Beroende på den sociala situationen, kan man dra slutsatser och tolka vad en gest betyder, eller vad det betyder ifall gesten inte uppkommer i situationen.

2.6 Populärkultur och fängelser

Stycket inleds med en allmän diskussion om vad populärkultur är och hur det kan definieras. Därefter diskuteras när populärkultur uppkommit och avslutningsvis hur fängelser presenteras i populärkultur.

För att kunna definiera *populärkultur*, måste även begreppet populärt i detta sammanhang definieras. Enligt Bell (2008) är populärt något som stora mängder lyssnar till, köper av och ser på (Bell, 2008, Hall, 1981). Populärkultur berättar åt oss en hel del om organisationsteorier och beskriver händelser i organisationer. Film som populärkultur visar på ett mer levande sätt hur olika händelser syns i organisationer. Film är bara en gren inom populärkultur, men Bell (2008) argumenterar att filmer är en mer global form av populärkultur än till exempel nyhetstidningar eller tv-serier. Filmer når enligt Bell (2008) en bredare publik än tv-serier och nyhetstidningar, då de ofta är riktade åt en mer specifik publik. Dock är Bells text skriven år 2008, när inga direktuppselningsmedier⁵ ännu funnits i den form som de finns idag, som till exempel Netflix. Nuförtiden är de amerikanska tv-serierna en väldigt stor del av dagens populärkultur och de sänds i flera olika länder. Under det tredje kvartalet av år 2019 hade Netflix 158 miljoner prenumeranter (Statista, 2019). Därför anser jag att jag även kan jämföra tv-serier att vara en lika viktig del av populärkultur som film är.

Parker (2011, s. 147) beskriver populärkultur på följande sätt:

⁵ På engelska stream.

“Popular culture is like pornography—in, oh, so many ways: we may not be able to define it, but we know it when we see it.”

Parker (2011) fortsätter med att poängtera att det går inte exakt att definiera när det har uppkommit. Han argumenterar dock att det uppkommit i och med den industriella revolutionen och urbaniseringen. I och med denna definition skulle Storbritannien vara det första landet som producerat populärkultur. Parker (2011) fortsätter dock med att skriva att det även funnits populärkultur i antikens Grekland och Rom. Enligt Strinati (i Parker, 2011) är populärkultur en mängd av allmänt tillgängliga artefakter, som till exempel kläder, filmer och tv-serier (Parker, 2011). Men ifall man utgår från den här definitionen så skulle populärkultur uppkommit först efter andra världskriget efter 1950-talet. Populärkultur kräver ändå en ”kapitalistisk marknad” för att kunna fungera (Parker, 2011). Tiden och historien påverkar vad som kan anses som populärkultur och begreppet fortsätter att leva (Hall, 2018).

Fängelser är organisationer som få människor har erfarenhet om. Därför påverkar populärkulturen den bild som människan har av fängelser (Dawn, 2017). Fängelser är komplexa och krångliga institutioner, och de är ibland svåra att förstå. Det här leder till att den enklaste bilden man får av fängelser är ofta den som fastnar bäst (Dawn, 2017). I sådana här situationer kan man ofta få en förvrängd bild av fängelserna.

Populärkultur är även känt av att dramatisera och överdriva de verkliga händelserna (Dawn, 2017). Ett bra exempel på överdrift inom fängelsefilmer är vakternas användning av våld. Fängelsefilmer tenderar att presentera fängelserna som brutala och inhumana institutioner (Dawn, 2017). Givetvis är omständigheterna inom fängelser ofta tråkiga och mycket värre än omständigheterna i andra organisationer. Populärkultur presenterar dock oftast fängelsevakterna som våldsamma, aggressiva och hemiska personer, fastän det i själva verket inte är så illa i riktiga livet (Dawn, 2017). Det finns nog våldsamma vakter, men det är inte normen, som fängelsefilmer ofta får oss att tro. Denna stereotypi förstärks med hjälp av att fångarna presenteras som onda och riktigt hemiska personer. Det ger tittarna bilden att det är accepterat att vaktarna får använda sig av våld mot dem (Dawn, 2017). Men det här är inte den enda stereotypin som populärkultur presenterar av fängelser. Den andra stereotypin är raka motsatsen, nämligen att fängelser vore som golfklubbar (Dawn, 2017). Dessa versioner av fängelser presenteras ofta i samband med kändisar, eller inflytelserika

personer. De bor på fängelser som de vore på en hotellanläggning, och får äta goda måltider håller på med olika hobbyer och går ner i vikt. Dessa två stereotyper som jag presenterat, kallas *smug hack* och *country club corrections* (Dawn 2017). Det är dock hemskt sällan som verkligheten motsvarar dessa stereotyper som populärkulturen lyfter fram.

Det här kapitlet har presenterat hur makt uppkommer i olika sociala förhållanden. Maktförhållanden konstrueras på individnivå, men även mellan organisationer och individer. Maktförhållanden är inte eviga, utan de varierar beroende på det sociala förhållandet. Makt finns i organisationer och de kontrollerar individernas dagliga handlingar. Makt kan uttryckas via mikropolitiska strukturer, till exempel genom kroppsspråk och via härskartekniker. Mikromakt via kroppsspråk leder till exempel till utövande av kontroll och makt mot en annan person eller grupp. Genom att förstå de maktutövanden som mikromakt och härskartekniker för med sig, kan man förstå hur de uppkommer. Avslutningsvis har kapitlet diskuterat populärkultur, hur fängelser presenteras i populärkultur och hurdan inverkan populärkultur har på individen. Populärkultur utvecklas med tiden och det innehåller flera olika objekt, praktiker och aktiviteter. Populärkultur påverkar hur vi ser på organisationer i verkligheten. Populärkultur kan även spegla riktiga problem och händelser från verkligheten. Populärkultur spelar en stor roll i att presentera organisationer och hur människor beter sig i sociala situationer i organisationer. Dessutom kan populärkultur lära människor om organisationer som de inte har egen erfarenhet om, som till exempel fängelser. Det här leder till att den bild som ges av fängelser i populärkultur ofta tolkas som den som finns i verkligheten, trots att det inte alltid stämmer överens.

3 FILM OCH FORSKNING

I det här kapitlet diskuteras visuell analys som forskningsmetod. Kapitlet börjar med en översikt över hur visuell analys som metod har förändrats med tiden. Därefter diskuteras för- och nackdelar med metoden och vad som bör tas i beaktande då man analyserar data i visuella metoder. I kapitlet behandlas även hur man studerar tv-serier, samt hur makt, fängelser och genus studeras i tv-serier.

3.1 Visuell analys

Visuella intryck påverkar vår vardag vare sig vi vill det eller inte. Till exempel övervakas städer och nationer av kameror och satellitbilder (Mirzoeff, 2000). Mirzoeff (2000) skriver att i den moderna tiden kännetecknas av ett visuellt perspektiv och inte längre ett textperspektiv. Händelser och ting som inte är visuella har med hjälp av teknologin visualiserats (Mirzoeff, 2000). Detta har lett till en situation där det i dagsläget är rätt omöjligt att blunda för den visuella kulturen. Olika händelser i världen tolkas och analyseras med hjälp av visuellt material, som till exempel bilder och filmer. Enligt det postmoderna tankesättet, som uppkom på 1950-talet, kan man inte tolka bilder som enbart enkla representationer av verkligheten, utan de bör betraktas som visuella representationer av verkligheten (Fors & Bäckström, 2015). Det här innebär att bilder och andra visuella representationer aldrig är helt och hållet objektiva, de har alltid någon sorts bakgrund och representerar något visst perspektiv (Fors & Bäckström, 2015). Det här har även använts som argument mot visuella forskningsmetoder, då dessa inte kan ses som objektiva sätt att forska i samhället. Det *socialkonstruktionistiska perspektivet* utmanar den moderna synen på vetenskap. Det socialkonstruktionistiska perspektivet anser, i motsats till den moderna synen på vetenskap, att det finns en objektiv verklighet och att den kan betraktas även utanför människans subjektiva tänkande (Fors & Bäckström, 2015). Det moderna och postmoderna tankesättet skiljer sig från varandra, eftersom det postmoderna synsättet inte anser att det man kan se är likställt med sant vetande (Mirzoeff, 2013 i Fors & Bäckström, 2015). Det här väckte diskussion och debatt inom fältet. Under 1970-talet uppkom den *kulturella vändningen* där identiteter, sociala processer och konflikter studerades ur ett kulturellt perspektiv. Med detta i åtanke är det viktigt att det visuella

materialet betraktas kritiskt, med tanke på att den som producerat materialet har ett eget perspektiv på vad hen vill lyfta fram med det.

3.2 Visuell analys som forskningsmetod

Visuell analys som forskningsmetod anses vara en viktig del av samhällsforskningen. Visuella metoder är viktiga inom samhällsforskningen eftersom de bland annat visualiserar sociala olikheter i samhället (Fors & Bäckström, 2015 s. 49). De sociala olikheterna kan till exempel vara klasskillnader, ras, etnicitet, sexualitet och kön. Visuella metoder fungerar även på det motsatta sättet: vad är det som *inte* visualiseras, med andra ord, vad osynliggörs av visuella medium? Visuella metoder forskar i bilder och vad de representerar. Bilder föreställer inte bara en sak, människan som en subjektiv varelse kan tolka bilder på olika sätt (Fors & Bäckström, 2015 s. 49). Till forskningsmetoden hör även att det är frågan om en social praktik, som har en inverkan på hur man förstår bilderna.

När man skapar och betraktar en bild påverkar den egna bakgrunden hur man tolkar det man ser (Fors & Bäckström, 2015). Därför är det viktigt att ta i hänsyn till vem som har skapat bilden, och vem det är som tolkar den. Olika sociala relationer och tidigare erfarenheter påverkar både skaparen och betraktaren av bilden (Fors & Bäckström, 2015). Vad är det som skaparen av bilden vill säga oss och vad är skaparens bakgrund? Samma fråga bör ställas av bildens betraktare, vad det är som hen vill se och hitta i bilden. Visuella medier är ofta gjorda för en specifik grupp av betraktare, och därför bör bilderna betraktas kritiskt. Den här avhandlingen fokusera på Gillian Roses (2012) tankar om hur samhällsvetenskaplig forskning kan utvecklas (Fors & Bäckström, 2015). Detta innebär att dessa visuella metoder fångar effekterna av bilderna och den sociala betydelsen i dem.

Genom att studera rörlig bild kan jag ta *språket* i beaktande. I detta fall syftar jag på språk som en helhet och inte bara det som vi säger med hjälp av ord. Med språk syftar jag även på de tryckta orden, meningarna och texterna och det vi diskuterar med varandra med hjälp av tal. Men jag syftar även på kroppsspråk, miner, gester och blickar. Lehtonen skriver i boken "*Merkitysten maailma*" (1998) att text kan delas in i verbal och icke-verbal text. Lehtonen (1998) lyfter fram ett exempel på att språk inte

är bara tal och texter, utan även bilder och musik. Lehtonen (1998) fortsätter och säger att text i princip kan vara vad som helst för kombination av märken: text, bilder, filmer, reklamer eller vad som helst som har en betydelse i sig. Därmed är det inte så lätt att dela upp språk och text. För att återgå till Lehtonens (1998) uppdelning av text i verbalt och icke-verbalt, kan text även delas upp i oralt och visuellt. Med dessa fyra grupper fås denna tabell:

	oralt	visuellt
verbalt	TAL	SKRIFT
icke-verbalt	MUSIK	BILD

(Lehtonen, 1998, s. 74)

Skript, tal, kroppsspråk, klädsel och miner tolkas som *meder*, det vill säga delar av kommunikationen. I dagsläget är tv, film, datorer och tidningar exempel på väletablerade medier (Lehtonen, 1998). Ett medium är inte bara en mellanhand i kommunikationen, utan innehåller betydelser i sig själv. Därför är det även svårt att definiera när ett medium bara vidarebefordrar information, och när det är ett medium i sig själv (Lehtonen, 1998).

På samma spår som Lehtonen (1998) är även Bell (2008). Hon skriver att filmer kan tolkas på samma sätt som skrivna texter, som till exempel böcker. Största delen av filmerna bygger på ett narrativ som lyckas visas till tittaren via olika scener och skapa en röd tråd. Narrativet har en början, en mitten och ett slut, som binder samman de olika händelserna. Det finns ofta olika händelser som tillsammans bygger upp intrigen (Bell, 2008).

3.3 Studera tv-serier

Tv-serier som forskningsobjekt är givande, eftersom det visuella kombineras med ljud och tal. Som forskningsobjekt är tv-serier och filmer rätt lika, förutom att tv-serier ofta utspelar sig under en längre tidsperiod än filmer. Det här leder till att tv-serier ofta presenterar karaktärernas bakgrund mer detaljerat än vad filmer gör. Händelserna i tv-serier brukar också utspela sig under längre tidsperioder, vilket å ena sidan ger en djupare inblick i händelsebeloppet. Å andra sidan leder det till en situation där alla scener och händelser inte går att analysera inom ramen för en pro gradu-avhandling. Eftersom en stor del av den tidigare forskningen inom ämnet fokuserar på att studera film, baserar jag min text på dessa. Det här betyder att jag i fortsättningen använder begreppet *film* när jag syftar på tv-serier.

I visuell analys studerar forskaren objekt och bilder i relation till de kulturella och sociala kontexter som filmerna är producerade i (Fors & Bäckström, 2015, Persson, 2003). Bilder och filmer är inte verklighet, men de är gjorda för att ge en så trovärdig bild av verkligheten som möjligt (Mirzoeff, 1999). Detta är även något som bör tas i beaktande i analysen. Trots att det är frågan om riktiga människor som uppträder på ett trovärdigt sätt, är det inte frågan om verklighet. När man studerar film kan man lägga märke till olika betydelser som filmerna vill framföra (Bell, 2008). Filmer kan ha implicita och explicita betydelser. Därtill kan man även analysera *referensernas betydelse i film*⁶ och den *symptomatiska betydelsen i film* (Bell, 2008). Den explicita betydelsen i filmen betyder att man analyserar den *öppna* och *tydliga* känslan i filmen. Med den implicita betydelsen i filmen syftar man på den mer abstrakta tolkningen av filmen (Bell, 2008). När man analyserar referensernas betydelse i filmer studerar man filmens intrig och huvudhändelserna i filmen. Den symptomatiska betydelsen analyserar filmens sociala trender och ideologi i förhållande till den omgivning och tidpunkt som filmen är producerad i (Bell, 2008). Dessa olika betydelser är viktiga i analysen av en film, då vi ofta kan relatera till det vi ser och det kan väcka känslor och tankar hos oss.

Det som skiljer filmanalys från analys av tv-serier är strukturen hos dem. Största delen av filmerna är uppbyggda så att de har ett narrativ (Bell, 2008). Filmerna är uppdelade i olika händelser som konstruerar narrativet: det finns en början, en mitt och ett slut.

⁶ På engelska *referential meaning*

Tidsperioden, som filmen utspelar sig i, kan variera. Det kan vara frågan om ett dygn, en vecka eller flera år (Bell, 2008). Däremot har tv-serier inte alltid en lika strikt struktur. Dock kan detta påverkas av att det eventuellt kommer en till säsong efter den som är utgiven senast. Det går lättare att analysera de olika händelserna, samt mitten och slutet av en tv-serie då alla säsonger är producerade. Detta kan dock ta flera år och delarnas kan vara otydligare att se, än då när man studerar film.

Film går att analysera på liknande sätt som till exempel text. I filmanalys går det att hitta olika tecken i filmerna som har betydelse för hur filmerna uppfattas av åskådarna. När man studerar tecken i filmer kallas det *semiotik* (Bell, 2008). Man kan studera film till exempel genom dess *denotativa*⁷ och *konnotativa*⁸ betydelser (Bell, 2008). Med denotativ betydelse syftar man på något tecken som är självklart. Exempelvis är märkeskläder ett tecken på att personen som bär dem är förmögen (Burgoon & Dunbar, 2006). Konnotativ betydelse syftar på tecken som ofta visas med hjälp av kameravinklar eller editeringssätt, och tecknets betydelse är inte alltid lika självklar för tittaren (Bell, 2008). Konnotativa sätt i filmer härstammar från användningen av metonymi och metaforer (Bell, 2008). Metonymi innebär att man skapar en association mellan två saker. Detta innebär att tittaren skapar en koppling mellan ett objekt hos sig själv och vad det innebär. Ett exempel på metonymi är associationen mellan en klocka och disciplin (Bell, 2008). Att vi förstår att göra kopplingar mellan en klocka och disciplin beror på att vi kan förstå vissa koder i vardagen (Bell, 2008). Dessa koder skapar ett sorts associationsmönster som låter oss tolka metonymisk kommunikation på rätt sätt (Berger 1991, i Bell 2008). Dock är dessa koder ofta kopplade exempelvis till socioekonomisk bakgrund, kultur, politisk syn och kön vilket kan påverka hur olika människor tolkar dem (Bell, 2008).

Människor ser på film för underhållning men även för att utbilda sig (Bell, 2008). Filmpubliken spelar en stor roll för hur producenten vill skapa sin film och hur filmen tolkas (Bell, 2008, Fors och Bäckström, 2015). Publiken kan känna empati och relatera till karaktärerna genom att se på film (Bell, 2008). Eftersom filmer kan ta ställning till samhällsliga frågor, kan film få publiken att tänka och se på saker från andra

⁷ På engelska *denotative*

⁸ På engelska *connotative*

perspektiv och därmed förstå andra människor bättre i verkligheten (Bell, 2008). Filmer kan få oss att förstå hur man bör bete sig i ett visst socialt sammanhang, som till exempel på arbetsplatsen med sin chef. Dock kan filmer ge oss en förvrängd bild av verkligheten ifall vi inte själva har erfarenhet av ämnet (t.ex. filmer om rymden och fängelser) (Bell, 2008). När filmen produceras är det svårt för producenten att tolka hur filmen kommer att tas emot av publiken. Publiken är sällan homogen, och därför finns det variation i hur åskådarna uppfattar meddelandet i filmen (Bell, 2008). Film och andra visuella medier påverkar människans medvetna och minne mer än till exempel skriven text (Bell och Davison, 2013, Andersson, 1980, Tversky, 1974). Till exempel lär sig studerande bättre om organisationer och hur man ska agera i specifika situationer genom visuella medier, än genom att läsa om samma sak i textform (Billsberry och Leonard, 2012).

3.4 Studera makt och fängelser i tv-serier

Ett sätt att studera sociala förhållanden är att analysera hur de konstrueras i populärkultur. Hur organisationer representeras i populärkultur har studerats tidigare (se till exempel Bell, 2008, Rehn, 2008, Ellis, 2008, Phillips, 1995, Rhodes, 2001, Rhodes & Brown 2005, Rhodes & Westwood, 2008, Tyler & Cohen, 2008). Det går till exempel att undersöka hur organisationer konstrueras och byggs upp (Rehn, 2008, Bell, 2008) eller hur den satiriska och tecknade komediserien *Simpsons* lyfter fram samhällsliga fenomen som yrkesidentiteter och könsroller (se till exempel Rhodes, 2001, McMahon, 2002, Gray, 2005, Rhodes & Pullen, 2007).

Trots att organisationer har studerats i populärkultur, hittade jag inte tidigare studier om makt i amerikansk populärkultur. Det har inte heller forskats mycket i hur fängelser presenteras i amerikanska tv-serier. Jag kunde dock hitta artiklar om tv-serien *Orange is the New Black* (se till exempel Caputi, 2015, Hassler-Forest, 2018, Artt & Schwann, 2016, García & Aguado-Paláez, 2017, Enck & Morrissey, 2015). Dessa studier kritiserar mer kvinnornas roll och diskuterar ras- och etnicitetsfrågor istället för att diskutera maktförhållanden i tv-serien. Den här pro gradu-avhandlingen bidrar till diskussionen genom att studera hur amerikansk populärkultur konstruerar makt i fängelser genom att analysera hur härskartekniker används och vilket könets betydelse är för variationer i dessa.

3.5 Studera genus i tv-serier

Avhandlingens syfte är att studera hur amerikansk populärkultur konstruerar makt i fängelser genom att analysera hur härskartekniker används och vilket könets betydelse är för variationer i dessa. Därmed är det viktigt att diskutera hur man kan studera genus i tv-serier.

Bell och Sinclair lyfter fram i sin artikel (2016) att stereotyper om genus förstärks med hjälp av tv-serier och film (samt annan typs av media). Författarna fortsätter med att skriva om att kvinnor ofta presenteras som kvinnliga och söta (till exempel mamma eller flickvän), eller som den skrämmande och aggressiva karriärsfokuserade kvinnan. Med andra ord betraktas kvinnorna mer som kroppar än som jämlika individer (Bell och Sinclair, 2016). Medierna kritiserar ofta kvinnornas sexuella läggning, deras utseende och klädval. Representationen av kvinnorna i medierna förstärker stereotyper inom organisationer vilket leder till att kvinnor anses varken vara passande för ledningsposter eller politiskt aktiva. Kvinnor i sådana ledarskapsroller ifrågasätts starkt av medierna (Bell och Sinclair, 2016).

Det finns en tydlig underrepresentation av kvinnor i ledande roller i populärkultur (Caputi, 2015). Stereotyper som förstärks genom medier påverkar människorna i verkligheten. *Butch lesbians*¹² blir regelbundet behandlade av polisen som aggressiva och våldsamma personer, oberoende av deras ålder eller storlek (Caputi, 2015). Det råder även liknande stereotyper för kvinnor som är icke-vita och har en annan sexuell läggning än den generellt accepterade heterosexuella läggningen (Caputi, 2015).

3.6 Makt och härskartekniker i *Orange is the New Black*

¹² Kvinnor som betar sig mer maskulint och ser mer maskulina ut.

Till följande presenteras och analyseras empirin för avhandlingen. Empirin för avhandlingen samlades in under mars år 2020. Den första delen av kapitlet presenterar tv-serien *Orange is the New Black* och bakgrundsinformation om den. Kapitlet fortsätter med att presentera hur avhandlingen utfördes, och vilka scener som analyserats. I kapitlet presenteras karaktärerna som har huvudrollen i scenerna. Den senare delen av kapitlet beskriver scenerna och analyserar dem med hjälp av teorin. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av de analyserade scenerna.

Avhandlingens syfte är att studera hur amerikansk populärkultur konstruerar makt i fängelser genom att analysera hur härskartekniker används och vilket könets betydelse är för variationer i dessa. Den tv-serie som ligger i fokus för avhandlingen är *Orange is the New Black* (i fortsättningen OITNB). OITNB har vunnit 50 priser och nominerats till 140 priser enligt IMDB (2020). På IMDB har tv-serien fått som vitsord 8,1 av 10 med 269 733 röster (IMDB, 2020). På Rotten Tomatoes (2020) har tv-serien fått vitsordet 90% av 100%, vilket är väldigt högt. Med dessa vinster, nomineringar och det vitsord tv-serien har för tillfället, vågar jag påstå att det är en populär tv-serie, som passar inom termen *populärkultur*. Det är fortfarande viktigt att påpeka att de iakttagelser jag gör framöver kommer att vara subjektiva.

3.7 Orange is the New Black

Inför den här studien har jag valt att studera tv-serien *Orange is the New Black* (2013-2019), som handlar om ett kvinnofängelse med låg säkerhet i Förenta staterna. Tv-serien bygger på Piper Kerkmans memoar *Orange is the New Black: My Year in a Women's Prison* (2011). OITNB har gjorts i sju säsonger och tv-serien är skapad av Jenji Kohan. Tv-serien har flera producenter.

OITNB handlar om Piper Chapman (i fortsättningen Piper), en kvinna i trettioårsåldern, som döms till fängelse för ett penningtvättbrott hon begick för tio år sedan. Piper kommer från en övre medelklassfamilj och största delen av de andra fångarna kommer från en sämre socioekonomisk bakgrund än Piper. Piper har svårt att anpassa sig till hennes nya omgivning där hon ska tillbringa ett drygt år av sitt liv. Tv-serien visar livet i Litchfields kvinnofängelse i staten New York. Piper lämnar sitt

(hobbylika) jobb som tvål-entreprenör, och sin fästman kvar i deras hem och tillbringar sina dagar bakom låsta dörrar i en helt ny omgivning. Bakom gallren träffar hon sin ex-flickvän, som avslöjat Pipers deltagande i penningtvätten och droghandeln. Största delen av de andra fångarna kommer från en sämre socioekonomisk bakgrund än Piper och hon får snabbt märka hur ras och sexuell läggning delar upp fångarna i fängelset.

Tv-serien var först klassad som en komedi, men efter den andra säsongen bytte genren till dramaserie. Varje avsnitt är byggd på liknande sätt, det finns en blandning av det dagliga livet i fängelset samt tillbakablickar till fångarnas liv innan de fängslades. Varje avsnitt fokuserar på en fånge och hennes liv före fängelset. Dessa tillbakablickar ger tittarna en möjlighet att lära känna karaktären bättre och förstå hennes handlingar bättre och hur hon hamnat på fängelset.

Serien visar sex, våld och en viss bild av hur det amerikanska samhället stereotypat ser ut. De olika raserna, sexuella läggningarna och genus förstärks, ibland med överdrift. Den socioekonomiska bakgrunden spelar en stor roll i fängelset. Vissa av fångarna får specialrättigheter, och utpressning syns ofta under seriens lopp. Hudfärgen och utseendet spelar en stor roll för vakternas och de övriga fångarnas beteende mot varandra, både på gott och ont. Kohan har sagt att Piper i huvudrollen är tv-seriens trojanska häst. Med hjälp av Piper har hon haft möjligheten att skapa en tv-serie om de intressanta svarta och latinamerikanska berättelserna (Caputi, 2015, Enck & Morrissey, 2015). Kohan argumenterar att med en vit huvudperson kan serien nå en större publik. Hennes argument har dock ifrågasatts (Caputi, 2015). Dock syftar dessa utlåtanden på att det finns stora problem med hur mycket populärkultur påverkar människans tankar och åsikter.

OITNB är den populäraste Netflix Original Series¹⁵ på plattformen. Det intressanta med Netflix Originals är den stora mängd diskussion de väckt hos allmänheten och i filmvärlden. Steven Spielberg har kritiserat Netflix-filmerna då han anser att de inte är gjorda för filmvärlden och att de inte kan jämföras tv-världen (Tyypö, *Helsingin Sanomat*, 26.3.2018). Cannes film festival förbjöd Netflix-filmerna att nomineras till

¹⁵ Netflix egna tv-serier, som finns bara på Netflix

priserna (Tyypö, Helsingin Sanomat, 26.3.2018). Dock har Netflix även prisats för att de ger möjligheten till en bredare spridning av filmer, som enbart i filmteatrar skulle bli sedda av en liten mängd människor (Tyypö, Helsingin Sanomat, 5.3.2019).

3.8 Utförande av studien

Den ursprungliga tanken för studien var att se på två tv-serier som utspelar sig i fängelser. En serie som handlar om kvinnofängelser och en annan serie som handlar om fängelser med män. Under studiens lopp konstaterade jag dock att den data jag då skulle få samlat in skulle bli alldeles för brett för att kunna bearbetas på det sättet som jag vill och har resurser till (som till exempel tidsbrist). Därför valde jag att studera enbart tv-serien OITNB. Jag har sett alla episoder på direktuppspelningsplattformen Netflix som jag prenumererar på.

3.8.1 Val av episoder

Jag valde att se på de fem första avsnitten på OITNB. De fem första avsnitten ger en introduktion till tv-serien och kräver inte att man sett på tv-serien förut. Ifall episoderna vore från en senare säsong, kunde scenerna innehålla sådant som inte förstås utan att ha sett de tidigare säsongerna. Först såg jag på episoderna utan att fokusera desto mer på enstaka detaljer, men jag skrev upp anteckningar om varje episod. Anteckningarna handlade om intressanta händelser och citat från karaktärerna. När jag såg på avsnitten för första gången, hade jag vid det laget skrivit hälften av metodkapitlet, som främst handlade om att analysera tv-serier. Därför fastnade jag för vissa scener med intressanta blickar, scenbyten och andra symboliska sätt att uttrycka en viss känsla hos tittaren.

Efter att jag sett de fem första episoderna valde jag ut fem scener som jag ville analysera mer specifikt. Jag gjorde en sorts ”för-analys” för att kunna välja de scener jag kommer att se och analysera mer djupgående. När jag utförde för-analysen, utgick jag ifrån att scenerna skulle utspela någon sorts makt och någon av de sju härskarteknikerna. Jag hade läst om härskartekniker och makt då jag utförde för-analysen, så jag kände igen en del av gesterna och språket som kunde tolkas som

härskartekniker och maktutövande. Scenerna innehöll bland annat gräl, argsinta blickar, rasistiska uttryck och sarkasm, vilket jag tolkade som maktutövanden. För-analysen gjorde jag på basis av mina egna erfarenheter och tolkning om makt tillsammans med det som jag läst om till teorikapitlet. För-analysen utfördes för att underlätta den egentliga analysen i avhandlingen. Genom att avgränsa vissa specifika scener till analysen, kunde jag fokusera på dem bättre i detalj. I det egentliga analyskedet, hittade jag mycket mer detaljer och uttryck av makt än de som jag i första ögonkastet fick under för-analysen.

De scener jag valde är presenterade i tabellen under. I tabellen kommer det fram i vilken säsong och i vilken episod scenen finns i. Det framkommer även scenens tidpunkt i episoden, samt hur lång scenen är. Tabellen presenterar även kort vilka är de centrala personerna i scenen och vad är det som händer i scenen, samt vilken härskarteknik jag tolkar att används i scenen. Jag har även själv kommit på namn åt scenerna, vilket hjälper i analysen och när jag beskriver scenerna.

Säsong och episod	Tidpunkt och längd av scen (i minuter)	Härskarteknik	Personer och kort om händelsen	Namn på scenen
S1E2	05:40-06:50 (1 minut 10 sekunder)	Påförande av skuld och skam, våld eller hot om våld och objektivering	Piper och ett gäng fångar får skolning om hur man beter sig på fängelset, samt vad för ”rättigheter och tillgångar” fångarna har.	”Skolning om fängelset och dess regler”
S1E3	48:10-49:55 (1minut 45 sek)	Förlöjligande och påförande av skuld och skam	Piper och Alex i duschen på morgonen. Piper skyller på Alex att hon hamnade i fängelset.	”Konfronterandet i duschen”

S1E4	04:30-06:30 (2min)	Osynliggörande, hot om våld, förlöjligande	Tricia frågar Miss Claudette om hon kan baka en kaka åt Tricias flickvän. Pipers rumskompis hotar att hon ska städa, scenen avslutas med borrljud.	”Jag hatar oreda”
S1E4	09:10-09:50 (40sek)	Hot	Den nya fången på verkstaden får sin arbetsuppgift att dela ut verktyg. Lusbeck kallar henne till apa och hotar med isoleringscell.	”Apan i buren”
S1E5	46:45-47:30 (45 sek)	Hot, utlämning av information och förlöjligande	Larry och Piper talar i telefon. Larry berättar inte om att Alex var den som avslöjade Piper. Larry säger att Pipers värld i fängelset är inte den <i>riktiga världen</i> .	”Telefonsamtalet om det riktiga livet”

3.8.2 Tittandet av scenerna

Jag tittade de tre första episoderna i sträck torsdagen 12.3.2020. De två sista episoderna såg jag måndagen 16.3.2020. Efter att jag sett alla episoder klart, utförde jag en för-analys av episoderna, och valde de scener jag ansåg att var intressanta och innehöll maktutövanden och härskartekniker. Under för-analysen bestämde jag scenernas längd, för att underlätta den egentliga analysen av scenerna. Sist och slutligen blev det fem scener som är mellan 40 sekunder och två minuter långa. När de fem scenerna var valda, tittade jag igenom dem på nytt, och fokuserade på olika delmoment inom scenerna, som bland annat gester, kroppsspråk, blickar, ordval och situationen i scenen.

Jag tittade igenom varje scen först en gång helt normalt (med ljud och bild, utan att pausa scenen mitt i). Därefter tittade jag på scenen utan att ha på ljuden och skrev ner

det jag ansåg att var viktigt. Till slut satt jag scenen på, men såg inte på bilden utan lyssnade enbart på ljudet i scenen. För att kunna ge läsaren en bättre inblick i vad scenerna handlar om, har jag valt att ta några skärmbilder på scenerna och bifoga dem i samband med beskrivningen av scenerna.

3.8.3 Personbeskrivning

Namn på personen	Bakgrundsinformation	Vilken scen
Piper Chapman	<p>Piper är huvudpersonen i OITNB. Serien följer hennes liv i Litchfields fängelse. Pipers är blond, vit och från en medelklass familj. Hon är gift med hennes man Larry. Piper har haft ett förhållande med Alex Vause (kvinna), som hon även gjorde brottet med. Piper är i fängelset i 10 månader på grund av droghandel. Hon deltog i smugglandet av droger på uppmaning av hennes dåtida partner Alex.</p> <p>Tillbakablickarna i de fem episoder jag såg, samt i scenerna innan Piper blev häktad, presenteras hennes liv som rätt normalt. Hon har ett litet företag tillsammans med hennes kompis, hon är gift med en man och har relativt bra familjeförhållanden med sina föräldrar och sin bror.</p>	I alla scener som analyseras är Piper med i.
Alex Vause	<p>Alex är Pipers före detta flickvän och partner i droghandeln som orsakade Pipers straff. I tillbakablickarna i episoderna, kan man se att Alex har haft makt över Piper under deras förhållande. Piper har gått med på flera av Alex förslag. Alex har ett längre straff än Piper, men det framgår inte hur långt straffet är.</p>	Skolning om fängelset och dess regler, Konfronterandet i duschen

Miss Claudette	Pipers cellkompis på fängelset. En äldre kvinna med afrikansk bakgrund som har jobbat som hembitråde/städerska hela sitt liv. I tillbakablickarna ser man att hon som ung flicka började jobba på någon sorts organisation som sysslar med städning. Hon fördes dit emot hennes vilja. Senare har hon dock tagit rollen i att leda de unga och nya flickornas skolning och adaptation i organisationen. Hennes bakgrund korrelerar med hennes intresse för reda, organisering och städande.	Jag hatar oreda
Watson	Watson är en svart fånge, som kom in i Litchfield samtidigt som Piper. I de episoder jag såg, kom det inte fram bakgrundsinformation om Watson. Hon verkar temperamentisk och tuff, åtminstone i dessa episoder. Hon tar inte åt sig av elaka kommentarer och hon vågar visa sina tankar.	Skolning om fängelset och dessa regler, Apan i buren.
Tricia	En vit lesbisk fånge. Hon är tillsammans med en annan fånge, Mercy. Tricia har en afroamerikansk hårstil, fastän hon är helt vit. Hon är tuff och verkar inte så klok eller fiffig. Man får en bild att hon saknar en viss sorts allmänbildning. Hon är svartsjuk och orolig över att hennes flickvän glömmer henne då flickvännen släpps fri.	Jag hatar oreda, Apan i buren

Det här kapitlet har presenterat och diskuterat metoden visuell analys. I kapitlet diskuterades förändringen från ett textfokuserat syn till en visuell syn i samhället. Visuella metoder kan alltid tolkas både från producentens synvinkel och från tittarens eller målgruppens synvinkel. Det är viktigt att behålla en kritisk syn på det man ser, eftersom visuella metoder aldrig är objektiva, utan de representerar en subjektiv bild

av något. Likaså presenterades synen på visuell analys i vetenskaplig forskning och hur den utvecklats till en viktig del inom samhällsforskningen. Kapitlet presenterar olika sätt att studera tv-serier och lyfter fram bland annat begreppet semiotik, som tyder på studier om tecken och deras betydelse i film. Därefter presenteras hur genus kan studeras i film och kritiken gentemot stereotypiska könsroller som framkommer i film. Avslutningsvis presenteras tv-serien Orange is the New Black, vilka scener som valts för analysen och vilka personer ligger i fokus för studien, samt hur studien utfördes.

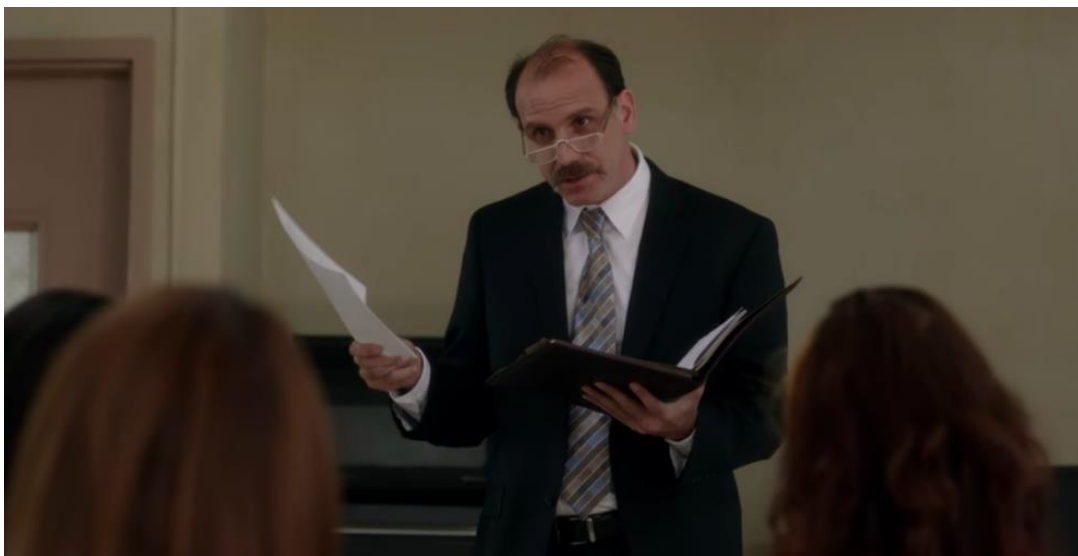
4 Data och analys

Kapitlet beskriver och analyserar varje utvald scen i detalj. Först presenteras och beskrivs den valda scenen, därefter analyseras varje scen enskilt och i detalj.

4.1 Skolning om fängelset och dess regler

En av fångarna vill fråga en fråga av fängelsedirektörens assistent. Man ser även hur fångarna sitter under skolningen.

Fängelsedirektören visar en gest mot Watson, och påpekar att han talar om henne.

I scenen *Skolning om fängelset och dess regler* (S1E2 05:40-06:50) sitter sju stycken kvinnor i fängelsets "fritidsrum"¹⁷ och får en skolning om fängelsets regler. Kvinnorna sitter på enkla plaststolar som är radade i två rader. Fyra av de sju kvinnorna ser uttråkade ut och sitter inte raka i stolen. Alla dessa kvinnor som ser uttråkade ut är utseendemässigt från en minoritet, tre är latino och en är svart. Piper, som är vit och tv-serien huvudpersonen som serien fokuserar kring, sitter längst till vänster rak i ryggen och låter sig inte störas av de andra. Scenen börjar med att fängelsedirektören, som är en man, berättar att fångarna får sina nya sovplatser och kläder under den kommande veckan. Direktören har kostym på sig och läser det han säger från ett papper. Han står framför fångarna, som sitter på stolar i två rader. Direktören påpekar att det är viktigt att man tar rätt storleks kläder, han ser på en av de svarta fångarna, som sitter i högra hörnet i andra raden. Inga påsiga hip-hop-kläder säger han. Direktören säger rakt ut, för att förstärka hans kroppsspråk, att han syftar på henne. Den svarta fången ser besvärad och uttråkad ut då hon hör direktörens prat. Hon suckar samtidigt som hon lyfter sina händer i kors vid bröstet. En av vakterna berättar om hur en tidigare fånge gjort ett vapen ur ett rakblad. Han ser imponerat på rakbladet och ett litet leende uppstår på hans ansikte, men det försvinner då han visar med rakbladet gester på att skära upp nacken, handlederna och nere vid genitalierna. Alex, Pipers före detta partner, ser obekvämt ut och för handen framför ansiktet¹⁸ för att visa hennes medlidande. Vakten konstaterar att han knappast borde ha fått berätta det åt fångarna, han fortsätter med att hota fångarna med att de kan hamna i isoleringscell och få en förlängd dom, ifall de försöker med liknande. Fångarna ser en aning besvärade ut. Därefter fortsätter scenen med att fängelsedirektörens verkställande assistent presenterar sig och råder fångarna att vara i kontakt med henne ifall deras ärenden är kvinnorelaterade. Hon lovar att sköta dessa ärenden personligt. Assistenten är klädd i en tight pennkjol och matchande kavaj. Hon filmas uppifrån ner, för att visa hela hennes utseende. Hon har skyhöga klackar och hennes hår och smink är väl uppsatt. Överlag ger hennes utseende ett dyrt och välutänkt uttryck. Scenen avslutas med att en av fångarna, som sitter med händerna framför sin mage och med huvudet nersjunket i axlarna, räcker upp sin hand och vill fråga något, men den verkställande assistenten tar sin take away –kaffekopp och nekar frågan med att

¹⁷ Ett rum där fångarna får vistas under deras fritid. I rummet finns bland annat ett fotbollbordspel och i andra scener har fångarna yoga-timmar och andra "fester" i utrymmet.

¹⁸På engelska facepalm

vifta med handen i fångens håll och säga att hon är idag på plats bara för formalitetens skull. Assistenten går ut genom dörren utan att blicka bakåt. Fången ser förvirrad ut.

Fängelsedirektörens assistent som är på väg ut efter sitt korta tal. Hon lyfter på hakan och säger att hon är idag på plats bara för formalitetens skull.

En av vakterna står framför fångarna och håller händerna vid sitt bälte.

4.1.1 Analys av scenen

Jag tolkar att i den här scenen kan man se härskarteknikerna *påförande av skuld och skam* samt *objektifiering* (Bohlin & Ber, 2017, Ås, 1979). Fängelsedirektören står rakt framför fångarna, som sitter i rad på en lägre höjd än han. Han är klädd i en kostym och har mörka drag och talar till fångarna med en bestämd och rätt avslappnad ton, han behöver inte be efter auktoritet. Alla dessa är tydliga tecken på makt och kontroll. Fängelsedirektören står och fångarna sitter på bestämda platser framför honom, det tyder på en maktrelation mellan direktören och fångarna, genom att de har bestämda sittplatser och med nivåvariation (Burgoon & Dunbar, 2006). Dessutom är han klädd i kostym, medan fångarna har fångdräkt på sig. Dock är en del av fångarna klädda i orange dräkter och några i beige dräkter. Kläderna reflekterar att fångarna är på lägre nivå än fängelsedirektören, men att det även finns variationer i fångdräkterna bland fångarna. De med orange dräkt är nykomlingar och de i beige har redan hunnit vara en stund i fängelset. Som pricken på i:et är direktören en man och fångarna är alla kvinnor. Objektifiering syns igenom hela scenen, men att börja med syns det genom att fångarna ses alla som lika; kvinnor som brutit mot lagen och hamnat på fängelse.

Rasism och stereotyper kommer tydligt fram i denna scen. Fängelsedirektören pekar ut en av kvinnorna (som är svart), och använder sig av härskartekniken påföring av skuld och skam, genom att påpeka att just hon ska tänka på sin klädstorlek. Det här kan tolkas som att fängelsedirektören tänker att en svart kvinna kunde tänka sig ha hip-hop –kläder, eftersom hiphop-kulturen har uppkommit från afroamerikaner. Tv-serien vill lyfta fram problemen med ras och rasism i amerikanska fängelser, och detta är ett bra exempel på hur fängelsedirektören betar sig rasistiskt och utgår från sina egna fördomar. Den svarta fången besvarar härskartekniken genom att röra på sig obekvämt på stolen, titta neråt och korsar händerna vid bröstet. Reaktionen är en blandning av att fången ser besvärad och obekvämt ut, samt att hon ser uttråkad ut. Det att hon tittar neråt och för händerna till bröstet syftar på att hon blir utsatt för makt (Burgoon & Dunbar, 2006, Börjesson & Rehn, 2008). Suckandet och att hon ser uttråkad ut är däremot en viss sorts maktteknik, hon vill visa åt direktören att hon inte bryr sig om hans rasistiska kommentar (Burgoon & Dunbar, 2006).

Vakten som berättar om rakbladet som gjorts till ett vapen, ser en aning stolt ut när han berättar om vapnet. Det här är svårt att tolka, men med basis på hur han betar sig i de episoderna jag sett, verkar han njuta av tanken av smärta, eller att fångarna skadade sig själva. Vakten visar med kroppsspråk hur de fångarna han presenterade med har skurit sig vid halsen, handlederna eller vid genitalierna. Alex, som lyfter sin hand framför ansiktet, när vakten visar detta, ser en aning obekvämt ut, men hon verkar även road. Hennes leende och det roade ansiktsuttrycket tyder på att hon tycker situationen är rolig. Men genom att hon lyfter handen som skydd framför ansiktet, känns det som hon vill gömma sig och sin reaktion. Vakten berättar att de kvinnor som använt liknande vapen är nu i isolering, eller på mer striktare fängelser. Detta är ett indirekt hot mot fångarna. Vakten står med händerna vid bältet, som hävdar hans uniform och handbojorna som finns fast vid hans bälte. Detta skapar en känsla av dominans och kontroll, eftersom uniformen tyder på att vakten har kontroll över fångarna och kan använda sig av handbojorna i behov.

När fängelsedirektörens assistent presenterar sig, har kameran valt att filma henne från tårna upp till ansiktet. Denna filmningssätt hävdar hennes klädesval vilket är stilrent, ser dyrt ut och får assistenten att se bra ut. Filmningssättet vill lyfta fram hennes utseende. Hon har högklackade skor, vilket även tyder på dominans och kontroll, eftersom hon gör sig själv längre. Längd ses som en viktig egenskap i till exempel ledarroller (Burgoon & Dunbar, 2006, Henley, 1977). Hennes kläder som verkar dyra ger även en bild av högre status (Burgoon & Dunbar, 2006). Hon hälsar på fångarna genom att säga "Hello ladies" vilket inleder hennes tal om att hon är här för fångarna, speciellt när det gäller behov som kvinnor. Hennes leende ansiktsuttryck och hälsningsfrasen hon använde tyder på att hon försöker göra en varm och välkommen känsla åt fångarna. Hon vill få dem att känna sig trygga och att de har något gemensamt, nämligen att de är kvinnor. Hon står rak i ryggen men lutar vikten åt vänster, vilket framhäver hennes kvinnliga kropp.

Fången som sitter med händerna i kors och ser hopsjunken ut på stolen, säger med en osäker ton i rösten, att hon har en fråga åt assistenten. Det skapas en bild att fången är osäker och den som blir utsatt för kontroll på grund av hennes hopsjunkna kroppsspråk (Burgoon & Dunbar, 2006) och assistenten är den med makt och kontroll. Assistenten tar sin takeaway-kaffekopp, som kan tolkas som en statussymbol, och viftar bort

frågan med handen och en tom blick, att hon är idag på plats bara för formalitetens skull. Assistentens svar är raka motsatsen till hennes beteende när hon hälsade på fångarna. Det här ger en bild av att hon i själva verket inte bryr sig om fångarna, utan är tvungen att säga så på grund av hennes arbetsuppgift. I det här fallet kunde man tolka det som att assistentens arbetsuppgift har en kontroll över henne: den tvingar henne att säga något hon inte riktigt verkar hålla med om (Fleming & Spicer, 2007). Hon utövar även härskartekniken *objektifiering* över fångarna, då hon inte vill besvara på deras "personliga frågor" utan såg bara situationen som något hon är tvungen att göra på grund av formaliteten. Scenen avslutas med att assistenten går ut och man filmar baksidan av hennes kropp och en dörr som stängs och lämnar fångarna i rummet. Det att assistenten bara kan gå ut ur rummet och fångarna inte har samma chans tyder även på en tydlig maktrelation mellan de två parterna. Fångarna är fast inom fyra väggar, medan assistenten kommer på plats till jobbet, men kan sedan gå ut och hem hur hon vill (Sykes, 1958, Harvey, 2007).

4.2 Konfronterandet i duschen

Piper och Alex diskuterar och Alex skrattar i en sarkastisk betydelse.

Tidigare i serien kommer det fram att det lönar sig att använda badrummet tidigt om morgonen, för då är det minst rusning. Scenen börjar med Piper som duschat klart och ska gå ut ur badrummet då hon ser med blicken Alex (hennes före detta flickvän och

partner i brottet som orsakat hennes straff) stå framför spegeln och tvätta sina tänder. Alex besvarar Pipers blick med att säga att hon alltid är den här tiden i badrummet och om Piper inte gillar det kan hon komma dit någon annan tid. Piper stannar upp och konfronterar Alex om att Alex var den som uppgav Pipers inblandande i droghandeln. Pipers kropp ser stel ut och hennes ton i rösten är kall och argsint. Piper säger åt Alex att hon inte sett henne på fem år, att Alex har ingen aning vad som pågår i Pipers liv, och att hon är en ny person nuförtiden. Alex svarar sarkastiskt med händerna i luften att ”bra för dig”. Alex ser irriterad ut och nekar anklagelserna. Piper och Alex har en diskussion om detta och Alex har en sarkastisk min genom diskussionen. Alex är arg och svår till Piper, hon ser med blicken upp och ner på Piper. Piper säger att hon var oskyldig och att det är Alex fel att Piper sitter i fängelset. Alex hånskrattar och svarar ”Oskyldig?” med en väldigt sarkastisk ton. Alex poängterar att det var ingen som tvingade Piper till att göra vad hon gjorde.

Under diskussionen har Piper en mer försvarande roll och Alex en mer attackerande roll. Alex diskuterar stort med hjälp av hennes kroppsspråk, hon använder sig av stora handgester samtidigt som hon talar, hon går och rör på sig då hon talar och hennes miner ser ”glada” ut, men med hjälp av hennes ton kan man förstå att hon är sarkastisk. Alex varierar även med tonen, ibland tar hon starkare toner och ibland mjukare. Alex attackerar Piper med att säga att Piper ville göra det och att Alex gjorde hennes tråkiga liv intressant. Alex går till personliga angrepp som tangerar deras gemensamma historia. Piper blir mer tyst och försvarande för varje ord som Alex säger. Alex avslutar diskussionen med att först höja på rösten och ryta åt Piper, men sedan säga att Piper krossade hennes hjärta. Alex säger med en lugn och lägre ton att hon aldrig ljugit åt Piper, hon betonar ordet aldrig. När Alex går ut ur badrummet ser Piper ledsen ut och tittar efter henne.

Alex försvarar sig mot Pipers påstående om att hon avslöjat Pipers inblandning i brottet.

Piper som ser ledsen ut och har våta ögon, när Alex går bort från deras diskussion.

4.2.1 Analys av scenen

När Alex märker Pipers blick besvarar hon den med en kommentar om att hon alltid är på badrummet den här tiden. Alex svar leder till att man kan tolka Pipers blick som väldigt aggressiv mot henne. Alex svar om att hon alltid är i badrummet den här tiden, och om det stör Piper, så får Piper komma till badrummet en annan tid. Alex svar tyder på att hon anser att hon har rätten till utrymmet för att hon var där först. Hon använder sig av interaktionsmakt, eftersom hon meddelar att de kan träffas den här tiden i

badrummet (Burgoon & Dunbar, 2006). Piper åklagar Alex om att det är Alex fel att Piper sitter i fängelset. Hennes bestämdhet är en tydlig maktteknik, då Piper vill få Alex att medge att det var hennes fel. Det här är en intressant maktteknik, eftersom Piper använder sig av härskartekniker påföring av skuld och skam gentemot Alex (Bohlin & Ber, 2017). Hon är arg på situationen och vill få Alex att ta på sig skulden. Dock kan detta också tolkas som att Piper vill överföra sin egen känsla av skuld och skam till Alex. Piper vet att hon gjort fel – och det säger även Alex i scenen. Piper var inte oskyldig, ingen tvingade henne till brottet, så hon måste också kunna ta emot konsekvenserna av hennes egna beslut. Piper kan eventuellt förstå det här och tar därför en mer försvarande roll när diskussionen med Alex blir livligare. Dock går Alex över till mer personligt angrepp om att Pipers liv var *ingenting* förrän hon träffade Alex. Alex använder sig av härskartekniken förlöjligande, då hon tyder med sina ord att Piper inte var intressant förrän Alex steg in i bilden. Alex tappar det behärskade beteendet och ryter till åt Piper förrän hon går iväg. Men hennes ton sjunker och hon bryter lite i rösten då hon säger att Piper krossade hennes hjärta och att hon aldrig ljugit åt Piper, kan detta tolkas igen som påförande av skuld och skam. Alex vill att Piper ska känna sig dålig och att Piper är den som sårat och satt dem i den här situationen.

4.3 Jag hatar oreda

Miss Claudette uttrycker en sur min.

Tricia lutar sig över Miss Claudette och berättar att hon kan få Miss Claudette att må bra.

Pipers rumskompis som hon delar rum med i fängelset (man kan inte riktigt kalla dem celler) heter Miss Claudette (i fortsättningen Claudette). Under episod fyra får man veta mer om Claudettes bakgrund. Claudette har jobbat som städerska innan hon hamnade i fängelset. Därför är hon väldigt noga med hur hennes rum ser ut. Claudette ligger i sängen och läser en bok. En annan fånge, Tricia, kommer in och har händerna i kors vid bröstet, och frågar om hon kan fråga något av Claudette. Claudette besvarar denna öppningsreplik med att ”Jag vet inte, kan du?”. Tricia ser generad ut och ber Claudette om hon kan baka en kaka åt Tricias flickvän som blir utsläppt ur fängelset. Tricia ser lite obekvämt ut och förklarar vilken kaka det är som hon menar. Claudette lyfter inte blicken från sin bok. Claudette säger åt Tricia att hon inte är intresserad att baka en kaka åt Tricias flickvän. Claudette ser irriterad ut och trött på Tricias tal.

Piper kommer in i rummet med en stor låda full med saker som hennes nära skickat åt henne till fängelset, där finns bland annat böcker. Hon säger detta åt Claudette och Tricia, för att besvara deras frågande blickar. Tricia frågar om Piper har något sexigt i lådan. Claudettes min ser äcklad och irriterad ut, hon skakar på huvudet för sig själv. Claudette uppmanar åter Tricia att lämna rummet och säger att hon kan ta med sig några av böckerna och utbilda sig själv, Claudette tillägger ”fastän det inte hjälpt henne” och ser på Piper. Piper vänder sig långsamt och ser skrämt på Claudette. Tricia

frågar om Claudette vill ha "lite av det här" och tar med händerna mellan hennes ben. Tricia lutar sig över Claudette och berättar att hon kan få Claudette att må bra och att "såhär mycket älskar hon sin flickvän" (och syftar på att hon vill byta ut sex mot att Claudette bakar en kaka åt Tricia). Claudette svarar att hon är slagen av hennes hängivenhet, men avslutar meningen med att hon är äcklad av hennes beteende och uppmanar Tricia att lämna rummet.

Claudette har en sträng och bestämd ton. Hennes panna är rynkad och hon ser sur ut. När fången går ut säger Claudette "barn" med avsky i tonen, samtidigt som hon vänder blicken mot sin bok och fortsätter läsa i den. Piper ser obekvämt ut och försöker med small talk, hon berättar att hon fått ett nytt jobbuppdrag. Claudette vänder blicken långsamt mot Piper med den samma sura minen. Claudette ser på henne och på hennes böcker surt och med en lite förvånad blick, och säger att hon inte gillar oreda. Samtidigt som Claudette flyttar blicken till böckerna, rör sig kameran långsamt mot böckerna och fokuserar på dem. Claudette pekar på böckerna och åt ett annat håll i rummet och kommenterar vilka oredor Piper redan åstadkommit med. Piper ber om ursäkt och börjar ordna om i rummet, samtidigt tillägger Claudette "sköt om det eller annars..." meningen avbryts med ljudet av en borr och Pipers förvånade min och så byts scenen.

4.3.1 Analys av scenen

Först och främst är det viktigt att redan tänka på Claudettes namn, Miss Claudette. Hon blir kallad av alla fångar Miss Claudette, fastän största delen kallas med deras efternamn eller har någon sorts smeknamn. Claudette har skapat en position, där hon uppskattas och hon blir tilltalad på det sätt som hon önskar att bli tilltalad på. Tricia kommer in i rummet och man kan se att hon har respekt mot Claudette. Detta kan ses genom att hon har händerna i kors vid bröstet och frågar om hon får ställa en fråga. Det försiktiga sättet hon närmar sig Claudette och den osäkra frågan tyder på att Claudette har maktpositionen i deras förhållande (Burgoon & Dunbar, 2006). När Tricia frågar ifall hon får fråga en fråga Claudette, lyfter Claudette inte blicken från boken. Det här kan tolkas som användning av härskartekniken osynliggörande. Claudette försöker med avsikt ignorera Tricias frågor för att visa att hon har kontroll över situationen. Även det bestämda och självsäkra svaren som Claudette ger Tricia

tyder på att Claudette vet att hon har makten i förhållandet. Som till exempel när Claudette svarar att ”kan du?” tyder det även på härskartekniken förlöjligande. Hon förlöjligar Tricias fråga. Claudette ser hela tiden en aning uttråkad ut, vilket är ett tecken på att hon har makten i situationen (Burgoon & Dunbar, 2006). Piper avbryter diskussionen då hon kommer till rummet och man märker även att Piper är en aning rädd för Claudette. Piper känner sig tvungen att hamna förklara vad som finns i lådan, vilket kan ses som en viss sorts osäkerhet i situationen. Claudette försöker återigen få Tricia ut och förlöjligar henne och Piper genom att säga att hon kan ta med sig böcker för att skola sig själv, fastän det inte hjälpt Piper.

Claudettes bestämda attityd får Tricia att försöka få sin vilja igenom på ett annat sätt, hon försöker byta ut sex gentemot kakan. Hon gör det genom att luta sig över Claudette som sitter i sängen och läser, och med sina gester rör sig mellan benen och fråga ”vill du ha av detta?”. Det här är kanske ett desperat försök, och förstärker även de stereotyper om att kvinnor skulle ”ligga sig till toppen” (Nelson et al., 1996). Claudette får Tricia ut ur rummet efter en till uppmaning. När Tricia lämnar rummet, kommenterar Claudette ”barn”, vilket syftar på att hon anser att hon är mer mogen och klokare än Tricia. Det här kan även tolkas som att hon gör sig själv större, alltså i detta fall äldre och klokare än Tricia (Burgoon & Dunbar, 2006).

När Piper försöker med small talk svänger Claudette blicken långsamt mot högen av böcker som Piper har i hennes hörn. Kameran filmar långsamt mot böckerna, som syns bakom andra föremål i rummet. Filmningssättet får oss att se genom Claudettes ögon och koncentrera oss på högen av böcker. Claudette säger med en bestämd ton åt Piper att hon hatar oreda och pekar på högen av böcker. Scenen avslutas med att Claudette säger ”ta hand om det eller...”. Claudette hinner inte säga klart sin mening, men borrarljudet tillsammans med Pipers förvånade min, tyder på att meningen avslutas med ett hot. Borrarljudet byter scen till elektricitetsavdelningen var en av fångarna borrar. Det här är ett konnotativt filmningssätt (Bell, 2008), eftersom den är inte självklar men tittaren kan förstå det genom att göra associationer. Metonymi är en del av det konnotativa filmningssättet, vilket tyder på att tittaren kan dra slutsatserna. Här drar jag alltså slutsatsen att borrarljudet hindrar tittaren att höra hotet.

4.4 Apan i buren

Luscheck niar och visar sarkastiskt till Watson att gå in genom dörren.

Watson ser arg och förvånad ut efter att Luscheck kallat henne apa.

Piper och Watson är de två nya arbetarna på fängelsets elektricitetsavdelning. Scenen börjar med att Watson får gå in i en "bur" där hennes arbetsuppgift är att dela ut verktyg åt de andra fångarna som jobbar på elektricitetsavdelningen. Watson stiger upp från sin plats bredvid Piper och går långsamt med händerna i kors mot buren. Hon

ser neråt på vad Pipers arbetsuppgift. Vakten Luscheck öppnar dörren till buren och niar, samtidigt som han visar med handen vägen åt Watson in genom dörren. Luscheck låser dörren till buren. Direkt därefter kommer en fånge och ber efter en skiftnyckel och Watson ger den åt henne. Watson slänger skiftnyckeln på disken, varifrån den andra fången tar den. Luscheck klappar långsamt två gånger (slow clap) och säger ”voilà apan kan dansa”. Watson, som är svart, svänger sig och tittar förbluffat på Luscheck ”vad kallade du mig?”. Luscheck ser trött ut och kommenterar ”ifall ni tappar ett verktyg hamnar ni i isoleringscellen. Nu är det dags för min tupplur.”

Watson när hon går förbi Piper med händerna i kors, och ser ner på Pipers arbetsuppgift.

4.4.1 Analys av scenen

När Watson stiger upp från sin plats bredvid Piper och går in till buren, går hon långsamt genom att skifta tyngden från ena höften till den andra. Hon har händerna i kors vid bröstet och hon himlar lite med ögonen. Hon tittar med blicken neråt vad Piper håller på med, men hon svänger inte hela huvudet ner mot bordet. Det här ger en rätt arrogant bild av Watsons sätt att tänka att hennes uppgift är viktigare än Pipers. Luschecks niande och hans handgest som välkomnar Watson in i buren är sarkastisk. Han provocerar med avsikt Watson, som här inte väljer att ta i hänsyn hans beteende. Han låser buren efter Watson, och samtidigt kommer en annan fånge efter skiftnyckel.

Watson går och tar skiftnyckeln utan att säga ett ord åt den andra fången, hon slänger den på disken varifrån den andra fången tar verktyget. Watsons beteende är ignorant och hon visar inte respekt till uppgiften hon har. Hon vill visa att hon inte bryr sig och skaka om maktrelationen mellan henne och fångvakten Luscheck. Luscheck svarar på hennes beteende genom att klappa händerna ihop långsamt två gånger (slow clap)¹⁹, vilket kan tolkas som sarkasm. Han kommenterar ”voilà apan kan dansa” vilket är ett ordspråk som syftar på att personen följer de order den fått, så i detta fallet lyder Watson Luscheck. I det här fallet används ordspråket även i ett sarkastiskt syfte. Watson blir riktigt arg och frågar vad Luscheck sa åt henne. Hon tolkar detta som ett rasistiskt uttalande då hon är svart och han är vit (Nelson et al., 1996). Hans reaktion till hennes ilska är inte stark, snarare ignorant. Han svarar hennes fråga med att säga ”ifall man tappar ett verktyg hamnar man i isolering”. Svaret kan tolkas som härskartekniken hot om våld. Isoleringcellen har inte fysiskt våld, men att bli isolerad är definitivt våldsamt för sinnet och för den mentala hälsan (Tewksbury, 2010). Scenen avslutas med att Luscheck kommenterar att det är dags för hans tupplur. Kommentaren är pricken på i:et för hans nonchalanta beteende.

Fastän scenen inte fokuserar på härskartekniker, kan man ändå analysera andra mikropolitiska maktstrukturer, som till exempel rasism.

4.5 Telefonsamtalet om det riktiga livet

¹⁹ Se kapitel 2.4.3 där termen slow clap presenteras

Piper som filmas genom gallren när hon talar i telefon med Larry.

Piper när hon berättar åt Larry att hon tycker att den här situationen är svår.

Scenen börjar med att filma Pipers och Larrys telefonsamtal. Larry går ute på gatan, i sina kläder som ser relativt dyra ut och talar i sin mobiltelefon. Piper är inne på fängelset och talar i en trådtelefon. Larry säger att Piper inte ska blanda sig i "fängelsedramat" att det inte är viktigt, att den *riktiga världen* är det viktiga. Larry ser en aning irriterad ut och stannar upp när han säger det. Piper håller med om vad Larry säger, men hon säger att det är väldigt svårt när hon bor på fängelset att inte blanda sig i sakerna där. Hon säger en mening om att "det är bara", håller en paus och avslutar meningen med "svårt". Samtidigt lutar hon sig mot väggen och blickar uppåt mot taket. Hon biter i nedre läppen och blinkar, medan hon fortsätter att titta uppåt. Larry svarar att han vet. Piper avbryter stunden med att fråga vad Larry höll på och berätta förrän han blev avbruten av Pipers fängelsedrama. Larry säger att han talade med sin pappa, som är domare, att Alex inte var den som avslöjade Piper. När han säger det pausar han i sin mening och slickar sina läppar, ser tveksam ut och ljuger till Piper (tidigare har man fått veta att Alex var den som avslöjade Piper till åklagaren). Han ser bestämd ut.

Larry ute i det fria, talar i sin mobiltelefon med Piper.

4.5.1 Analys av scenen

När Larry går ute på gatan kan man höra ljud av bilarna och fåglarna. Det är väldigt stereotypiskt stadsljud som man hör, men ändå är det ganska lugnt. När kameran filmar i fängelset på Piper, hör man en hel del bakgrundsljud och tal. Man kan också höra kvinnan som står i telefonen bredvid och talar med någon. Det här förstärker känslan av att Larry får gå ute i det fria och Piper är inlåst. Larry kan vara i lugnet och ta reda på saker, som när han frågat av sin pappa ifall Alex avslöjat Piper. När man filmar Piper hörs det prat och oljud. Man hör ganska tydligt vad fången bredvid talar med, vilket kan tolkas som att det inte finns något privat utrymme i fängelset. Det är typiskt att fångarna mister sitt privata utrymme i fängelserna (Tewksbury, 2010). Larry talar i sin mobiltelefon då han går ute på stan. Piper hamnar tala i en trådtelefon på ett det ställe där telefonen är, den binder henne på plats. Det här är en form av kontroll över fångarna, då det finns bestämda ställen var de får gå och röra sig och deras fria rörelsemöjligheter samt integritet tas bort av dem (Tewksbury, 2010). Piper filmas genom fängelsegallren, vilket även förstärker känslan av att hon är häktad. Övrigt skapar utseendet även skillnader hos paret: Larry går klädd i kläder som ser relativt dyra ut, och Piper är i sin fångdräkt som är lika som alla andras (Burgoon & Dunbar, 2006).

När Piper talar om fängelsedramat blir Larry irriterad och säger att hon inte ska blanda sig i dramat hänvisar han till att hon ska fokusera på det *riktiga livet*. Larry förlöjligar Pipers liv på fängelset, det är inte enligt honom det riktiga livet. Piper reagerar inte på det, utan håller med Larry. Hon suckar och lutar mot väggen och blickar uppåt. Det är intressant eftersom hon ifrågasätter inte alls Larrys nedvärderande av hennes liv. Det kommer fram i serien att fängelsedramat hon talar om är viktigt för henne och hon talar om det med en passion. Man kan dra slutsatsen att Larry har en viss sorts grepp över henne, han använder sig av kontrollmekanismer mot henne, eller så vill inte Piper acceptera att hon faktiskt är häktad. När hon lutar sig mot väggen, blickar uppåt och suckar och svarar med en paus att det är svårt, kan man dra slutsatsen att hon har svårt att anpassa sig till situationen och förstå att det är hennes liv för tillfället.

När Piper frågar vad Larry ville säga förrän han blev avbruten svarar han att han talade med sin pappa om Alex hade avslöjat henne. Piper väntar på svaret och Larry pausar, man kan tolka den långa pausen som att han funderar vad han ska säga. Till slut säger han att det inte var Alex som avslöjat Piper. Han ser bestämd ut. Det kommer tidigare i serien fram att Alex hade avslöjat Piper, och Larry vet det. Nu ljuger han med avsikt. Han använder sig av härskartekniken utlämning av information. Piper tror på sin man och ifrågasätter honom inte, hennes blick visar inte direkt någon min och speglar inte av någon känsla. Man kan dra slutsatsen att hon inte förväntat sig detta svar.

Det här kapitlet har presenterat och analyserat alla de fem scener som valts som fokus för studien. De enskilda scenerna har presenterats genom att beskriva händelserna och diskussionerna i scenerna. Scenerna har analyserats enskilt och analysen har gjorts med hjälp av de teorier som presenterats i teorikapitlet. I det följande kapitlet presenteras en sammanfattande diskussion för de olika scenerna.

5 Sammanfattande diskussion utgående från forskningsfrågorna

Det här kapitlet diskuterar och sammanfattar analysen av de olika scenerna utgående från avhandlingens forskningsfrågor.

I alla dessa scener uppkommer makt som en social handling. Makthandlingarna uppkommer ofta i form av mikromakt; karaktärerna använder sig av specifika ordval (t.ex. ”apan kan dansa” och ”riktiga världen”), varierande ton i rösten (t.ex. bestämda, argsinta och lugna toner) kroppsspråk (t.ex. blickar och handgester) och härskartekniker. Dessa mikropolitiska maktstrukturer uppkommer i olika sociala handlingar oberoende av formell position. Beroende på personerna eller grupperna som är inblandade finns det en maktrelation mellan parterna. Dessa scener speglar även situationer där de som innehar makt har den enbart på grund av deras roll i just den stunden (Fleming & Spicer, 2007). Till exempel fängelsedirektören och fängsvaktarna har makt över fångarna på grund av deras arbetsposition. Maktutövandet är inte fastbundet i arbetspositionerna, utan de kan även synas i de sociala relationerna mellan fångarna. Maktförhållandena kan variera och ibland försvinna helt och hållet (Börjesson & Rehn, 2008). Maktrelationerna skapar skillnader mellan fångarna. Alla fångar saknar formella positioner i fängelset. Trots detta skapar dessa maktrelationer grupper skillnader i grupperna mellan fångarna. Dessa maktrelationer delar på fångarna och skapar de osynliga gränserna som grupperna finner sig i. Fångarna kan hamna i dessa grupper mot sin egen vilja, eller utan att de fattar det. Till exempel hudfärgen och etniciteten bestämmer vilken grupp fången tillhör. Mikromakt skapar dessa skillnader mellan fångarna, till exempel genom gruppering och attityder mot olika grupper. Skaparen av OITNB har sagt att hon vill lyfta fram bland annat rasism och vilka problem rasism skapar. Dock lyckas inte tv-serien riktigt med det, stereotyperna förstärks snarare än ifrågasätts.

I de scener jag valt att analysera framkommer maktutövning speciellt tydligt mellan två grupper, i det här fallet två raser som har ett maktförhållande mellan sig, nämligen de vita och svarta. I dessa scener kan man analysera situationer där den vita rasen har makt över den svarta rasen. Detta syns till exempel i scenen *Skolning om fängelset och dess regler* samt i *Apan i burenen*. I dessa fall kan man tolka tydliga rasistiska

maktutövanden i scenerna. I den förstnämnda scenen, antar fängelsedirektören att Watson, som var den enda svarta fången under skolningen, att hon skulle välja åt sig lösa "hiphop.aktiga kläder". Det här tyder på att fängelsedirektören kopplar ihop hiphop-kulturen med svarta, fastän vilken som helst person, oberoende av hudfärg, kan klä sig enligt hiphop-kulturen. Watson blir även utsatt för rasism i scenen *Apan i buren*, där fångvakten Luscheck uttrycker ett ordspråk som i situationen blir rasistisk. Det är svårt att avgöra ifall Luscheck verkligen menar det, eftersom han verkar en aning trög som person. Det här har även kunnat vara ett sätt av producenterna att bevisa hur vissa ordspråk och uttryck inte passar i alla situationer och man bör tänka efter vad man ska säga. Det här förstärker även tanken om att makt är ett socialt fenomen, eftersom denna kommentar inte hade varit rasistisk ifall Watson vore vit. Dock finns det ett undantag till att de vita har makt över de svarta i tv-serien. Nämligen i scenen *Jag hatar oreda* har Miss Claudette makt över Tricia trots att Miss Claudette är svart och Tricia vit. Tricia försöker använda härskartekniker och mikromakt över Miss Claudette men lyckas inte. Trots detta, finns det tydliga grupperingar bland fångarna utgående från hudfärg och etnicitet. Maktförhållandena baserar sig i stora drag på hudfärgen och på karaktärsdrag samt relationer, i skillnad könsrelaterade maktrelationer.

Härskarteknikerna används i OITNB för att uttrycka makt över en annan person eller över en annan grupp. Teknikerna används som en form av kontroll, då den ena parten vill visa sin makt i situationen. Härskarteknikerna framkommer som en form av mikromakt, de konstrueras med hjälp av kroppsspråk, gester, miner och andra mikropolitiska strukturer. I fängelset i OITNB är det inte frågan om stora maktstrukturer, till exempel används inte fysiskt våld för att konstruera en härskarteknik. Däremot är de små strukturer, som bygger ihop en helhet som uttrycker makten. Härskarteknikerna används till exempel genom rasistiska ord och uttryck, eller handgester mot en person, som har som syfte att trycka ner på en person, och få den att känna sig underlägsen. Det syns även via handgester i upphettade diskussioner, där händernas rörelse har som syfte att förstärka ilskan eller bestämdheten i budskapet. Härskarteknikerna används i tv-serien för att förstärka kontrollen över den andra parten. I nästan alla scener kan man hitta fler än en härskarteknik. Härskaren som utövar kontroll över en annan person är inte könsbunden. Till exempel i den första scenen, *Skolning om fängelset och dess regler*, kan man se härskartekniker som utövas

av både män och kvinnor med olik maktposition inom fängelset. I scenen utövar fängelsedirektören makt genom att påföra Watson med skuld och skam. Fängelsedirektören ser fångarna som objekt snarare än som enskilda individer. I samma scen hotar fångvakten fångarna med isolering (psykiskt våld) ifall de försöker skapa vapen i fängelset. Vakten är lägre i rang än fängelsedirektören, men han kan fortfarande utöva kontroll över fångarna, på samma sätt som fängelsedirektören. Fängelsedirektören och vakten är båda män, vilket är enligt Ås (1977) de som utövar makt med hjälp av härskartekniker över kvinnor. Dock har både fängelsedirektören och vakten makt i situationen beroende på deras arbetsuppgift. I andra sociala situationer, vore det inte sagt att de kunde utöva samma makt. Även fängelsedirektörens assistent, som är en kvinna, använder sig av härskartekniker som kontrollmekanism över fångarna. Hon ser på fångarna som objekt och meddelar att hon inte har tid för dem just nu, utan hon är på plats bara för formalitetens skull. Assistenten har den samma sociala makten som vakten och fängelsedirektören, men sättet hon uttrycker det skiljer sig från de andras. Assistenten närmar fångarna genom en positivare bild och behandlar fångarna på ett personligare sätt än de två männen. Härskarteknikerna syns även i scenerna med enbart kvinnor. Det här stöder Kasks (2019) resultat om att alla kan bli utsatta för härskartekniker, oberoende kön, sociala status eller ålder. Det kvinnliga maktutövandet stöder den stereotypiska synen på att kvinnor är mer relationsorienterade och känslosamma (Langford et al., 1998). Kvinnorna i scenerna försöker få kontroll och utöva makt genom beröring, och genom att vädja till känslor.

Producenterna använder sig av semiotik i OITNB. Det finns både denotativa och konnotativa betydelser i de fem olika scenerna. Denotativa tecken är sätt för producenten att fokusera på något speciellt objekt i scenerna och de är ofta rätt självklara (Bell, 2008). Till exempel märkesvaror och andra "lyxprodukters" betydelse framkommer som denotativa tecken. Både fängelsedirektörens assistent och Larry har med sig i scenerna produkter och objekt som har en denotativ betydelse. I scenen *Skolningen om fängelset och dess regler*, har fängelsedirektörens assistent stora och synliga smycken, stiliga och välsittande kläder samt en take away-kaffekopp. Kaffet och klädseln syftar på att hon har det bättre ställt än fångarna, både ekonomiskt men även att hon har möjlighet att bära smycken och dricka kaffe från ett café utanför fängelset. I scenen *Telefonsamtalet om det riktiga livet* har Larry på sig

stiliga kläder, han får gå fritt utomhus och han talar i en mobiltelefon. Dessa tecken syftar på att han är fri, mår bra och kan själv bestämma vad han gör och när. Piper däremot är utan smink, talar i en av fängelsets två trådtelefoner. I scenen *Jag hatar oreda* har Piper hämtat böcker, som hennes familj och vänner skickat åt henne. Böckerna tyder på att Piper är utbildad och påläst, då hon inte heller reagerar starkt till bokpaketet. Dessutom tyder detta på att hennes vänner och familj är utbildade och bryr sig om Piper, då de skickar henne böcker som tidsfördriv till fängelset. Dessa denotativa tecken har som uppgift att skapa illusioner om de socioekonomiska förhållanden personerna befinner sig i, eller kommer ifrån.

Konnotativa tecken är inte alltid lika självklara att upptäcka som de denotativa tecknen. De kan vara frågan om kameravinklar och vad producenten valt att fokusera på under en viss scen. Ett konnotativt tecken är i scenen *Skolningen om fängelset och dess regler*, då fängelsedirektören en gest mot Watson då han talar om hiphopkultur och den klädsel som stereotypiskt tillhör, alltså överstora kläder. Det som gör det här till ett konnotativt tecken är att *jag* kopplar detta till en rasistisk gest. Det här beror på att jag vet att rasism finns, och att hiphopkulturen vuxit fram från den svarta befolkningen i Förenta staterna. En annan person, till exempel ett barn, eller någon som inte visste samma sak om hiphopkulturen, skulle inte eventuellt tolka det som rasism. Konnotativa tecken kan tolkas på olika sätt beroende på kultur, politisk syn och tidigare erfarenheter (Bell, 2008). Ju mer kunskap man har om bakgrunden till tv-serien, som till exempel producenten, desto bättre kan man tolka metonymi i tv-serier. Scenbyten och kameravinklarna kan också presentera olika meddelanden i filmer, eller få tittaren att fokusera på en specifik händelse. I scenen *Jag hatar oreda* kan man hitta två olika konnotativa tecken som skapas med hjälp av kameran. Den första är när kameran filmar på högen av Pipers böcker. Kameran filmar från Miss Claudettes säng mot högen av Pipers böcker. Kameran fokuserar på böckerna, vilket får tittaren att fokusera på högen och förstå att den är i fokus. Direkt där efter hotar Miss Claudette att Piper ska städa upp efter sig, *eller...* Meningen avbryts till borrljud, vilket även byter scen till verkstaden var en av fångarna borrar. Där kan man se ett denotativt tecken, borrljudet kopplas ihop med en censur av svordomar eller hot. Det är vanligt att tv-serier censurerar svordomar och hot med att lägga där på ett annat ljud. Förutom det här exemplet på ljud, har inte bakgrundsmusik varit aktuellt i de scener jag valt att

studera. Ljud som har analyserats har berört toner i tal, eller bakgrundsljud som vill fokusera på att skapa en viss sorts stämning; till exempel ljudet av fåglar utomhus.

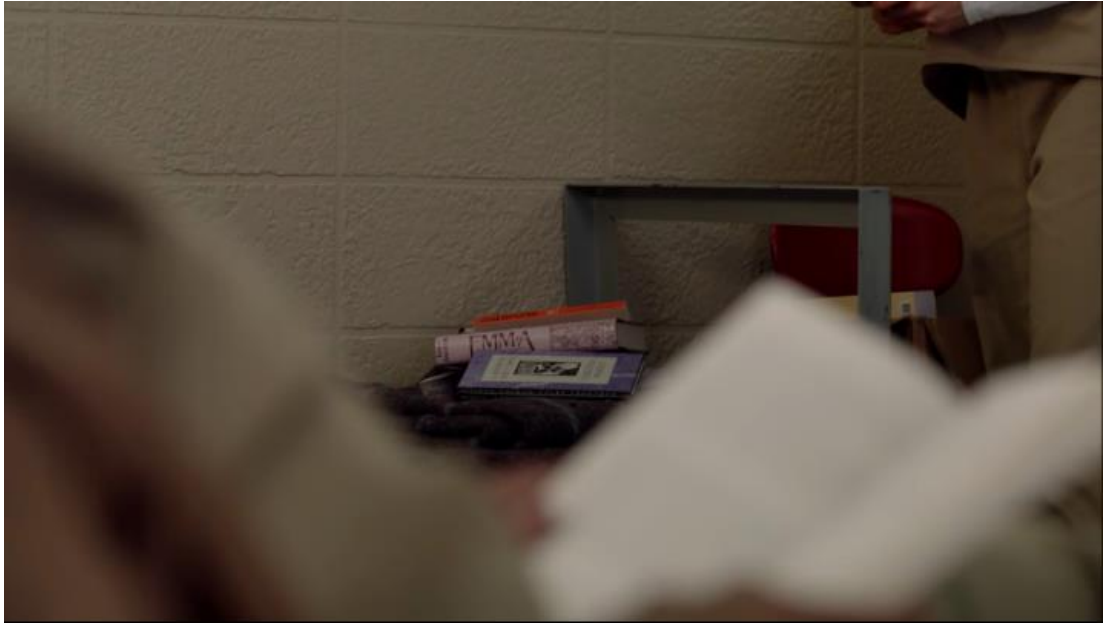

Bild på hur kameran fokuserar på Pipers böcker och skapar en känsla av oreda och stökighet.

OITNBs symptomatiska betydelse är att lyfta på tapeten rasism och rasskillnader i amerikanska samhället. Seriens skapare har själv meddelat att hon behövde en vit huvudperson, för att nå ut till en större publik (Caputi, 2015, Enck & Morrissey, 2015). Det är ett stort problem att icke-vita huvudpersoner inte representeras på lika bred nivå i populärkultur som vita huvudpersoner. OITNB vill lyfta upp till diskussion problemen om rasism och stereotyper mot raser i Förenta staterna. OITNB har blivit hyllad för den kritik den lyfter mot fängelser och rasfrågorna, men tv-serien har även blivit kritiserad för hur den presenterar vissa av dessa tankar (Caputi, 2015, Enck & Morrissey, 2015). Förenta staterna är en stor producent av den populärkultur som västerländska världen förbrukar. Dessutom är befolkningen av nationen mångkulturell och känd för rasism. Förenta nationerna är även en av de ledande nationerna i världen, vilket betyder att landet har ett stort inflytande i världspolitiken. Därför har denna typs tv-serier, som kritiserar samhället och lyfter upp till diskussion aktuella ämnen, viktiga för hela världen. USA som marknad har ett stort inflytande i resten av världen.

Den explicita betydelsen i tv-serien, är den tydliga och öppna känslan som tv-serien presenterar (Bell, 2008). Enligt mig är den explicita betydelsen diskussionen om

rasism och minoriteter. Däremot skulle jag våga påstå att den implicita betydelsen, alltså mer abstrakta betydelsen av tv-serien (Bell, 2008), är att lyfta genusdiskussionen på tapeten. I OITNB kan man se flera olika typer av kvinnor som bryter mot den stereotypiska feminina kvinnan. Kvinnorna behandlas på olika sätt, beroende på deras utseende (t.ex. klädsel, hudfärg, personlighetsdrag, språk och femininitet versus maskulinitet). I andra scener och senare fram i serien kommer även diskussioner om kvinnor som är gravida på fängelset upp till diskussion. Fastän det är frågan om ett fiktivt program, speglar tv-serien händelser som är verkliga och vardagliga problem.

5.1 Slutsatser

De slutsatser man kan dra från avhandlingen är att härskartekniker och makt utövas bland annat via mikromakt, som till exempel kroppsspråk, blickar, ordval och gester. I de scener som avhandlingen behandlar är handgesterna de vanligaste tecknet på mikromakt. Handgesterna förekommer i alla scener. Med hjälp av handgesterna kan karaktärerna peka på något eller syfta till någon, eller dra uppmärksamheten mot sig själv samt förstärka sina känslor eller sin poäng i en diskussion. Handgesterna är ofta tydligare att märka i tv-serier än till exempel blickar eller andra mikropolitiska strukturer, vilket kan vara orsaken till att de används så ofta i tv-serien. Däremot är inte fysiskt beteende, uppträdande och utrymme alltid lika lätt att analysera och upptäcka, och i dessa scener som avhandlingen behandlar, uppkommer de inte lika starkt. Härskarteknikerna är oberoende av kön och formella positioner. Tidigare studier om mikromakt och härskartekniker bekräftas med hjälp av studiens empiri. Härskarteknikerna utövas och tas emot av både kvinnor och män. Producenten använder sig av kroppsspråk och härskartekniker som finns i verkligheten för att konstruera maktförhållanden i tv-serien. Härskarteknikerna vill lyfta fram de olika maktförhållandena som finns mellan karaktärerna och förstärka kontrollen över den andra parten. Trots att största delen av dessa sociala förhållanden inte har formella maktpositioner, finns maktrörelserna i dessa förhållanden. Maktförhållanden byggs upp med hjälp av direkta och indirekta faktorer. Till exempel kan inte fångarna själv avgöra ifall de är vita eller svarta, och vilket maktförhållande de får via hudfärgen. Dock påverkar även personligheten och andra karaktärsdrag maktförhållanden.

Trots att studien bekräftar att det finns skillnader i det manliga och kvinnliga maktutövandet kan man inte jämställa dem. Avhandlingen har analyserat kvinnliga och manliga maktförhållanden i en omgivning där de manliga karaktärerna har en formell roll i relation till kvinnorna (vakt och fånge). Dock kan man se skillnader i de manliga och kvinnliga maktutövandet. Kvinnorna vädjar mer till känslor än män. I scenen *Telefonsamtalet om det riktiga livet* använder sig Larry av härskartekniker över sin fru Piper. Det är det enda maktförhållandet där mannen inte har en formell position till kvinnan. Dock är Larry fri och Piper är inlåst. Piper ifrågasätter inte Larrys maktutövanden i scenen, utan hon accepterar dem utan motstånd. Reagerar hon inte på grund av att hon är så van vid att hennes man utövar härskartekniker över henne, eller beror det på att han är fri och hon är inlåst? Ås (1979) skrev om härskarteknikerna för att lyfta fram problemet om hur män utövar makt och kontroll över kvinnor, utan att det ifrågasätts. Den här scenen bekräftar hennes tankar. Trots detta, används härskarteknikerna av både män och kvinnor i, vilket uppkommer i de andra scenerna.

OITNB konstruerar fängelset som en kal och isolerad plats. Det finns vaktorn på gården, cellerna saknar dörrar och man har inte ett privat utrymme (t.ex. hamnar man tala i trådtelefon framför alla). Fängelset som konstrueras i tv-serien uppfyller långt de punkter som O'Donnell (1997) lyfter fram i sin artikel. Till exempel är utrymmena rätt anständiga, det finns disciplin och kontroll, och fångarna får jobba med olika saker inom fängelset, vilket ger deras dagar betydelse. Även isoleringsceller nämns (Tewksbury, 2010) i tv-serien och vissa av fångarna hamnar i dem på grund av dåligt beteende. Fängelset konstrueras även som en total institution. Fångarna är inlåsta och får inte ha kontakt till dem utanför fängelset, förutom via telefonsamtal och specifika tider då familjen får komma på besök (Goffman, 1958). Därmed kan man säga att fängelset som organisation konstruerar utgående från verkligheten. Det går inte att avgöra ifall OITNB använder sig av stereotyper om fängelser utgående från de scener som avhandlingen behandlar. Till exempel uppkommer det inte fysiskt våld mellan fångarna och vakterna i dessa scener. Eftersom jag inte har personliga erfarenheter om fängelser, kan jag inte ta ställning till om OITNB överdriver eller lyfter fram stereotyper om fängelset som organisation. Dock förstärker OITNB stereotyper och rasism. I de scener som avhandlingen behandlar kan man se rasistiska utlåtanden och konfrontationer mellan olika raser. OITNB lyfter fram grupper, och sätt att dela in människor i grupper, utgående från sexuell läggning och hudfärg. I OITNB kan man

genomgående se rasism och grupptänkande, fångarna blir behandlade på olika sätt av vakterna utgående från deras hudfärg. Fångarna betar sig också enligt stereotyperna, till exempel Piper visar med sitt kroppsspråk och sina miner hur hon är äcklad och avskyr fängelset, dess duschar och den mat som serveras. Hon kommer från en bra socioekonomisk bakgrund och är van att få uttrycka sig själv. Hon värkar inte heller vara speciellt förvånad eller tacksam för bokleveransen hon får från sina vänner. Den osynliga makten som finns på grund av hudfärgen spelar en stor roll i tv-serien och förstärker den strukturella rasismen som finns i det amerikanska samhället.

Filmtekniken spelade inte en så stor roll i analysen som jag först tänkt mig. De scener som jag valde med i empirin, innehåller inte filmteknik som skulle spela en märkvärdig roll i analysen. Ifall jag analyserade längre scener, eller hade valt andra scener, kunde filmtekniken ha en mer betydande roll för slutsatserna i avhandlingen. I den här avhandlingen påverkar de inte resultatet på ett märkvärdigt sätt.

Avhandlingen bidrar till att ge en inblick i hur makt och härskartekniker konstrueras i populärkultur. Avhandlingen presenterar även skillnader i det manliga och kvinnliga maktutövandet. Kvinnornas maktutövande är mer känslomässigt än männens. Studien bekräftar de tidigare resultaten om att härskartekniker används av både män och kvinnor, samt att de används genom mikropolitiska maktstrukturer, som till exempel gester, miner och blickar. Härskarteknikerna används i OITNB för att förstärka kontrollen över den andra parten och för att betona makten man utövar i situationen. OITNB konstruerar fängelser utgående från verkligheten, men det går inte att ta ställning till ifall OITNB överdriver eller spelar på stereotyper om fängelser. OITNB förstärker och upprätthåller stereotyper och skillnader mellan raser och etniciteter.

5.2 Validitet och forskningsetik

Med analysen i minnet är det fortfarande viktigt att påpeka att visuella studier aldrig är helt och hållet objektiva. Ifall någon annan utfört studien, kunde resultatet se

annorlunda ut. Det samma gäller ifall jag valt att fokusera på andra aspekter som populärkultur presenterar, till exempel på hudfärg eller etnicitet. En annan tv-serie eller en annan fokusorganisation, som till exempel ett daghem, kunde ha resulterat i helt andra slutsatser. Trots att OITNB är en populär tv-serie, finns det säkerligen flera andra tv-serier som visat annan typs uppdelning mellan maktutövandet.

Jag har bidragit till att noggrant beskriva i metod-kapitlet hur jag gått till väga när jag genomfört studien. Jag har inte skrivit en forskningsdagbok, vilket kan ses som en svaghet i validiteten. Trots detta har jag strävat till att beskriva varje scen och analys av scenerna i detalj, för att vara så transparent som möjligt i studien. Jag har skrivit anteckningar då jag tittade på scenerna och skrivit hur datainsamlingen gick till väga och under vilken tidsperiod. I min avhandling har jag även försökt motivera valet av tv-serien och varför jag valde att se just de fem första episoderna av tv-serien. Genom att göra en ”för-analys” har jag försökt motivera varför just dessa scener blev valda med i studien. Det är inte alltid så lätt att motivera valet och förklara varför jag, som en subjektiv varelse, fastnat för dessa scener och de maktutövanden som de innehåller. Trots att studien innehåller subjektiva tankar har jag försökt beskriva dem så gott som möjligt för att öka transparensen och motivera mina val.

Studien kunde ha gjorts mer trovärdig ifall jag valt att analysera OITNB tillsammans med en annan tv-serie, eller valt med ett fler antal scener. Med ett bredare data kunde jag stödja mina slutsatser på ett större antal material. Jag har även presenterat maktutövanden utgående från det binära synsättet och enbart diskuterat det kvinnliga och manliga könet. Tv-serien utspelar sig i ett fiktivt amerikanskt fängelse och tv-serien är producerad av en amerikansk producent. Resultaten kunde ha blivit olika ifall jag analyserat en tv-serie från ett annat land, eller som skapats av en producent med annan bakgrund än den amerikanska.

I det här kapitlet har jag diskuterat scenerna från OITNB genom att besvara de forskningsfrågor jag ställt för studien. Jag kan dra slutsatsen att makt konstrueras i OITNB med hjälp av sociala förhållanden, grupperingar, mikropolitiska strukturer som till exempel kroppsspråk, gester, miner och blickar samt genom filmtekniska metoder, som till exempel kameravinklar. Det finns skillnader i det manliga och kvinnliga maktutövandet, men de kan inte generaliseras på grund av de formella positionerna som

karaktärerna har i OITNB. OITNB konstruerar fängelser utgående från verkligheten, men jag kan inte avgöra ifall händelserna dramatiseras, då jag saknar egen erfarenhet om fängelser. Avslutningsvis diskuteras validitet och forskningsetik. Visuella studier är aldrig helt och hållet objektiva och resultatet kunde variera till exempel beroende på ifall tv-serien vore en annan, eller ifall avhandlingen hade analyserat fler scener än fem stycken.

6 AVSLUTNING

Den här pro gradu-avhandlingen har studerat hur makt och härskartekniker presenteras i amerikansk populärkultur. Avhandlingen har bidragit till att studera hur vi kan tolka olika maktförhållanden och hur de presenteras i visuell populärkultur. En studie som forskar enbart i en tv-serie berättar inte hela sanningen. I fortsättningen kunde man tänka sig att forska i fler tv-serier och till exempel reflektera kring inverkan av producentens genus i hur könsrelaterade maktpositioner presenteras i tv-serien. Det vore intressant att komplettera studien med en intervju med producenten, och hur hennes kunskap och kultur påverkat det hon valt att producera. Eller helt enkelt fråga vad det är som hon menat med vissa av scenerna. Fortsättningsvis kunde man tänka sig att analysera skillnader i hur olika typer av populärkultur uttrycker makt. Det finns säkerligen skillnader i hur böcker, dagstidningar och till exempel e-sports uttrycker makt. Ett intressant forskningsförslag kunde vara en kombination av att studera representation om fängelser och makt i till exempel böcker och filmer.

Jag har själv lärt mig om makt och kontrolltekniker. Fastän det är självklart att kroppsspråket spelar en stor roll i diskussioner och sociala förhållanden mellan människor, är jag förbluffad över den mängd betydelser även små gester har i stora sammanhang. Jag vågar påstå att jag numera studerar min omgivning och samhället mer kritiskt och ifrågasätter syftet bakom det producerade. Jag känner orättvisa och missnöje, att bland annat könsstereotypierna blomstrar inom populärkulturen och att dessa mönster är så svåra att söndra. Jag är trots detta glad att jag valt att studera i ett ämne jag inte haft mycket kunskap om tidigare.

Avhandlingen kunde även ha fokuserat starkare på ras och etnicitet och det är något jag nu i efterhand känner att kunde ha varit mer givande för studien än att studera könets betydelse, särskilt med OITNB som fokus. Ämnet känns just nu även väldigt aktuellt i och med de upphettade protesterna i USA mot polisens beteende mot svarta och *Black Lives Matter* –rörelsen.

KÄLLOR

- Adamson, M. och Kelan, E. (2018): 'Female Heroes': Celebrity Executives as Postfeminist Role Models. *British Academy of Management*. doi:10.1111/1467-8551.12320
- Artt, S. & Scwann, A. (2016): Screening Women's Imprisonment: Agency and Exploitation in *Orange Is the New Black*, *Television & New Media* September 2016, Vol.17(6), pp.467-472
- Bell, E. (2008): Reading management and organization in film. London, s. 5-203
- Bell, E. och Davisson, J. (2013): Visual Management Studies: Empirical and Theoretical Approaches, *International Journal of Management Reviews*, Vol. 15, 167–184 (2013) DOI: 10.1111/j.1468-2370.2012.00342.x
- Bell, E. & Sinclair, A. (2016): Bodies, sexualities and women leaders in popular culture: from spectacle to metapicture , *Gender in Management: An International Journal* Vol. 31 No. 5/6, 2016 pp. 322-338, DOI 10.1108/GM-10-2014-0096
- Berger, A.A. (1991) i Bell, E. (2008): *Media Analysis Techniques*, London, Sage.
- Billsberry, J. och Leonard, P. (2012): *Moving Images: Effective Teaching with Film and Television in Management*, IAP, 2012
- Burrell, G. (1988): Modernism, Post Modernism and Organizational Analysis 2: The Contribution of Michel Foucault, *Organization Studies* 1988 9: 221
- Bush, A. et al (2012): Social Criticisms Reflected in TV Commercial Parodies: The Influence of Popular Culture on Advertising
- Börjesson, M. och Rehn, A. (2008): "Makt", *Liber*, s. 8-123
- Bryman, A. (2001): *Social Research Methods*. Oxford University Press. Oxford
- Börjesson, M. och Rehn, A. (2008): "Makt", *Liber*, s. 8-123
- Caputi, J. (2015): The Color Orange? Social Justice Issues in the First Season of *Orange Is the New Black*[Thanks to], *Journal of Popular Culture* December 2015, Vol.48(6), pp.1130-1150
- Dahl, Robert A. (1957): The Concept of Power, I publikationen: *Behavioral Science* 1957, Vol.2(3), pp.201-215
- Dawn, C. (2017): Prisons in Popular Culture, PRINTED FROM the OXFORD RESEARCH ENCYCLOPEDIA, CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE (oxfordre.com/criminology). (c) Oxford University Press USA, 2020. All Rights Reserved. Personal use only; commercial use is strictly prohibited (for details see Privacy Policy and Legal Notice). date: 12 January 2020

Enck, S. & Morrissey, M. (2015): If Orange Is the New Black, I Must Be Color Blind: Comic Framings of Post-Racism in the Prison-Industrial Complex *Critical Studies in Media Communication* 20 October 2015, Vol.32(5), pp.303-317

Fleming, P. och Spicer, A. (2007): *Struggle, Power and Resistance in Organizations*, CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS

Fors, V. och Bäckström, Å. (2015): *Visuella metoder*, Studentlitteratur, Lund. s. 11-166

García, P. & Aguado-Peláez, D. (2017): Women's bodies reappropriation in television fiction. analysis of "Orange is the New Black" *Investigaciones Feministas* 01 December 2017, Vol.8(2), pp.401-413

Ghezzi, A. & Cavallo, A. (2020): Agile Business Model Innovation in Digital Entrepreneurship: Lean Startup Approaches, *Journal of Business Research* Volume 110, March 2020, Pages 519-537, <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.06.013>

Goffman, E. (1958): *Symposium on Preventive and Social Psychiatry*, United States Army Medical Service, University of Minnesota, s. 43-47.

Gray, J. (2005) 'Television Teaching: Parody, The Simpsons, and Media Literacy Education', *Critical Studies in Media Communication* 22(3): 223–38. 929-952

Hall, S. (2018): Popular culture, politics and history, *Cultural Studies*, 2018, Vol 32. No 6., <https://doi.org/10.1080/09502386.2018.1521623>

Harvey, J. (2007): Acknowledging and understanding complexity when providing therapy in prisons, *European Journal of Psychotherapy & Counselling*, Vol 13, 2011, issue 4, pp. 303-315

Hassler-Forest, D. (2018): "Life Isn't Some Cartoon Musical": Neoliberal Identity Politics in *Zootopia* and *Orange Is the New Black*, *Journal of Popular Culture* April 2018, Vol.51(2), pp.356-378

Henley, N.M. (1977): *Body Politics: Power, Sex and Nonverbal Communication*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Hodgson, Damian (2004): Project Work: The Legacy of Bureaucratic Control in the Post-Bureaucratic Organization, *Organization* 11 (1): 81-100.

Holbrook, C., Galperin, A., Fessler, D., (2013): *If Looks Could Kill: Anger Attributions are Intensified by Affordances for Doing Harm*, UCLA Previously Published Work

Jaworska, S. och Larrivéé, P. (2011): Women, power and the media: Assessing the bias, *Journal of Pragmatics*, Volume 43, Issue 10, August 2011, Pages 2477-2479

Kask, A. (2019): *Härskartekniker: Sagor för vuxna*. Hoi Förlag, s. 7-11

Langford, M., Welch, O. J. & Welch, S. T., 1998. Men, Women, and the Use of Power: Is Its Based on the Person or the Situation?. *Equal Opportunities*

International, 17(1), pp. 1-12.

Lehtonen, M. (1998): Merkitysten maailma, Vastapaino, Tammerfors, s. 73-74

McMahon, J. L. (2002) 'The Function of Fiction', in W. Irwin, M. T. Conard and A. J. Skoble (eds) *The Simpsons and Philosophy*. London: BCA.

Mirzoeff, N. (1999): *An introduction to Visual Culture*, Routledge, London, s. 1-259

Mirzoeff, N. (2013): *The visual culture reader*, London, Routledge, i Bäckström, Å. och Fors, V. (2015): *Visuella metoder*, Studentlitteratur, Lund. s. 43

O'Farrel, C. (2005): Michel Foucault, Chapter Title: "Eight Power and Culture" Pub. Date: 2005 Access Date: January 12, 2020 Publishing Company: SAGE Publications Ltd City: London Print ISBN: 9780761961642 Online ISBN: 9781446218808 DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781446218808.n8>

O'Donnel, I. (1997): Prisons and Penal Purpose: Measuring "Performance" in English Jails, *Criminal Law Forum*, Vol. 8 No. 1

Palinko, O., Sciutti, A., Wakita, Y., Matsumoto, Y. Och Sandini, G. (2016): If Looks Could Kill: Humanoid Robots Play a Gaze-based Social Game with Humans, *IEEE-RAS International Conference on Humanoid Robots*, 30 December 2016, pp.905-910

Parker, H. (2011): Towards a definition of popular culture, *History and Theory* 50 (May 2011), 147-170

Penrod, J. med fler (1996): Empowering Change Agents in Hierarchical Organizations: Participatory Action Research in Prisons, *Research in Nursing & Health* June 2016, Vol.39(3), pp.142-153

Persson, P. (2003): *Understanding Cinema: A Psychological Theory of Moving Imagery*. Cambridge University Press. Pp. 159-163

Phillips, N. (1995) 'Telling Organizational Tales: On the Role of Narrative Fiction in the Study of Organizations', *Organization Studies* 16(4): 625-49.

Rehn, A. (2008): Pop (Culture) Goes the Organization: On Highbrow, Lowbrow and Hybrids in Studying Popular Culture Within Organization Studies, Volume 15(5): 765-738 ISSN 1350-5084, SAGE Publications

Rhodes, C. (2001) 'D'Oh: The Simpsons, Popular Culture and the Organizational Carnival', *Journal of Management Inquiry* 10: 293-306.

Rhodes, C. and Brown, A. (2005) Writing responsibly: narrative fiction and organization studies. *Organization*, 12,4, 467-91.

Rhodes, C. and Pullen, A. (2007) 'Representing the D'other: The Grotesque Body

and Masculinity at Work in The Simpsons', in R. Westwood and C. Rhodes (eds) Humour, Organization and Work. London: Routledge.

Rhodes, C. and Westwood, R. (2008) Critical Representations of Work and Organization in Popular Culture. London: Routledge.

Rose, G. (2012): Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials, London, Sage, i Fors, V. och Bäckström, Å. (2015): Visuella metoder, Studentlitteratur, Lund. s. 11-166

Schwartz, B., Tesser, A. och Powell, E. (1982): Dominance Cues in Nonverbal Behavior, Social Psychology Quartely, Vol. 45, No. 2 (Jun., 1982), pp. 114-120. American Sociological Association

Sturken, M. & Cartwright, L. (2017): Practices of Looking, An Introduction to Visual Culture, Oxford University Press, New York

Sykes, M. (1958): The society of captives. A study of a maximum security prison. Princeton, New Jersey: Princeton University Press

Tewksbury, R.(2010): Prisons in the ten last years, Victims & Offenders: A Decade of Research and Reform: Celebrating the Tenth Anniversary of the American Society of Criminology's Division on Corrections and Sentencing 25 June 2010, Vol.5(3), pp.240-252

Tourish, Dennis och Ashly Pinnington (2002): Transformational leadership, corporate cultism and the spirituality paradigm: An unholy trinity in the workplace? Human Relations 55(2): 147–172.

Tyler, Melissa & Cohen, Laurie (2008) Management in/as Comic Relief: Queer Theory and Gender Performativity in The Office. Gender, Work and Organization 15 (2): 113–132.

Zebrowitz, L. & Montepare, J.,(2005): Appearance DOES Matter. Science Magazine, 10 06, pp. 1565-1566.

Ås, B. (1979): Hersketeknikker, Kjerringråd 1978:3,,: sid. 17-21

Ås, B. (2004): The Five Master Suppression Techniques. In Evengård, B. Women In White: The European Outlook. Stockholm

Andra källor:

IMDB (2020): Review Orange is the New Black, hämtar 30.4.2020 från: <https://www.imdb.com/title/tt2372162/>

Rotten tomatoes (2020): Orange is the new Black, hämtat 30.4.2020 från: https://www.rottentomatoes.com/tv/orange_is_the_new_black

Statista (2020): Quartely Number of Netflix Streaming Subscribers Worldwid, hämtat, december 2019, från: <https://www.statista.com/statistics/250934/quarterly-number-of-netflix-streaming-subscribers-worldwide/>

Tyypö, J. (26.3.2018): Cannes-festivaali kielsi Netflixin elokuvat kilpasarjastaan – Stevem Spiebergin mielestä ne eivät saisi olla mukana Oscareissakaan, i Helsingin Sanomat, hämtat 29.4.2020, från: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005618680.html>

Tyypö, J. (5.3.2019): Steven Spielberg yrittää estää Netflix-elokuvien pääsyn Oscar-ehdokkaiksi, i Helsingin Sanomat, hämtat 29.4.2020 från: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006024024.html>

Kohan, J. (2013-2019): Orange is the New Black, Första säsongen 2013, Netflix.